

Examining the cultuling of Iranians' concerns for others: From apathy to metapathy

Reza Pishghadam¹, Shima Ebrahimi²

Received: 2022/07/15

Accepted: 2023/01/07

1. Introduction

Since birth and throughout all stages of development, humans have been social beings, as effective communication and interaction with others have been crucial for them. The ability to understand ideas, emotions, and views - and to be aware of and sensitive to them in social interactions- helps develop friendly relationships with others, enhances their self-awareness and self-acceptance, and improves group cohesion. Living in an interconnected world means that we will inevitably face difficulties, and consequently, we will regularly need the assistance of others. Iranians have long had a reputation for being kind and helpful to their fellow citizens. It is essential to remember that providing verbal support and assistance to others can also protect them from potential dangers (Andreoni et al., 2016).

When seeing other people's problems and issues, individuals use various verbal and functional approaches in accordance with their own perception and understanding of the situation, as well as the mental and

---

How to Cite:

Pishghadam, R; Ebrahimi, SH (2025), Examining the cultuling of Iranians' concerns for others: From apathy to metapathy, *Journal of Language Research*, 17 (55), 37-72.

<https://doi.org/10.22051/jlr.2023.43166.2270>

homepage: <https://zabanpazhuhi.alzahra.ac.ir>

1. Professor of English Language Education, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran/ Gulf College, Muscat, Oman; pishghadam@um.ac.ir; reza@gulfcollege.edu.om

2. Associate Professor of Persian Language Education, Ferdowsi University of Mashhad; Mashhad, Iran (Corresponding Author); shimaebrahimi@um.ac.ir

Copyright © 2025 The Authors. Published by Alzahra University. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited; and does not alter or modify the article.

emotional state of others. This indicates their level of care and concern for others. Concern for someone is defined as the emotional and cognitive ability to understand emotions and react to the mental and emotional states of others. Interpersonal interactions and socioemotional aspects help distinguish between "apathy" (having no feelings), "sympathy" (observing feelings), "empathy" (understanding feelings), and "metapathy" (changing feelings).

The current research aims to assess people's level of concern for others by analyzing the language expressions they use in various situations. In other words, the concept of 'cultuling' (language + culture) of concern for others introduces a new perspective on concern, which is influenced by both the extent of people's engagement with the problem and the closeness between individuals.

2. Materials and Methods

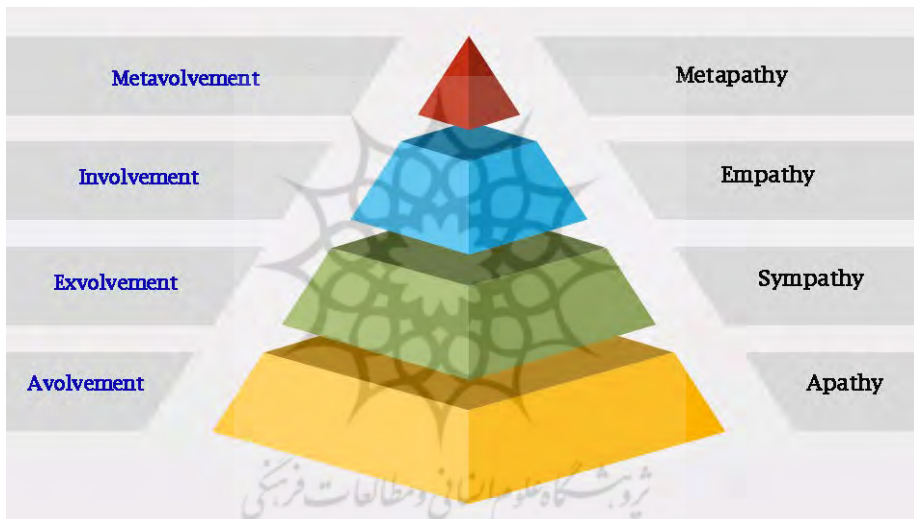
This qualitative and descriptive study aimed to delve into aspects of Iranian culture pertaining to the level of concern for others through the analysis of language expressions, focusing on the concept of "cultuling" at four levels: apathy, sympathy, empathy, and metapathy. The research utilized a purposeful sampling method, gathering conversations from 30 Iranian social films and TV series, totaling 448 utterances related to concern. Additionally, natural discussions on topics such as education, relationships, and employment were collected from various social media platforms like Telegram, WhatsApp, and Instagram for further analysis. Through this comprehensive approach, the study aimed to uncover nuanced insights into Iranian cultural attitudes towards empathy and interpersonal relations.

The study encompassed a total of 211 utterances, contributed by individuals spanning ages 18 to 69, representing a diverse range of educational backgrounds and professions, including students, freelancers, doctors, university professors, housewives, engineers, and others. These utterances were collected from written texts across various sources. Subsequently, the expressions related to concern were carefully analyzed utilizing the conceptual model of cultuling analysis (CLA). This approach allowed for a thorough

examination of how individuals communicate their levels of concern for others within the context of Iranian culture, considering linguistic nuances and cultural influences.

3. Results and Discussion

Linguistic styles, expressed through utterances, serve as indicators of individuals' levels of concern for others and their reactions to various challenges. Pishghadam et al. (2022) have delineated concern types into four categories, as illustrated in Figure 1:

Figure 1: Concern Types

Sympathy entails understanding from one's own perspective, while empathy involves stepping into the other person's shoes and comprehending why they may feel a certain way. The distinction is often explained by stating that sympathy entails sharing another's feelings, whereas empathy involves understanding those feelings without necessarily sharing them. Empathetic and sympathetic are similar terms, but they differ. Being empathetic entails swiftly and fully understanding another's perspective, whereas being sympathetic involves demonstrating concern for someone when they experience adversity. Sympathy entails observing and accepting another person's experiences, while

empathy involves experiencing someone else's emotions. Empathy is generally considered superior to sympathy because it involves a deeper level of understanding and connection. Both empathy and sympathy are valuable traits as they provide support to those in need. Viewing apathy as introspection and sympathy/empathy as outrespectation, metapathy is a form of anterospection, enabling individuals to anticipate future needs (Pishghadam et al., 2022).

The findings of the data analysis, based on the Cultuling Analysis (CLA), revealed that individuals across various settings, formal and informal, public and private, exhibit diverse linguistic goals. These include expressing sympathy, providing counsel, offering assistance, promoting cooperation, as well as absolving oneself of blame, denying guilt, changing opinions, humiliating, shaming, and blaming others. Notably, individuals demonstrate self-awareness when using these expressions in contexts such as protesting, expressing concern, complaining, and defending one's reputation. Particularly noteworthy is the prevalence of sympathetic expressions, indicating individuals' efforts to offer comfort and empathy. This underscores Iranians' complacency (Koutlaki, 2002) and collectivism (Pishghadam & Ebrahimi, 2024), where emotional trust is sought within relationships (Meyer, 2014). In cultures valuing interpersonal bonds, verbal expressions of care contribute to the establishment of meaningful social ties. Moreover, individuals endeavor to verbally soothe others, aiming to prevent further distress in those grappling with internal struggles (Mohammedaminzadeh et al., 2017).

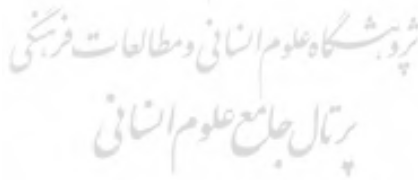
The findings indicate a shift in Iranian society towards individuality, with individuals striving to establish their own identities and avoid unnecessary interference in others' lives, moving away from traditional collectivist values. However, at the metapathy level, individuals may initially feel discomfort with the speaker's suggestion (Pishghadam, 2022). Over time, they come to understand the speaker's genuine concern and desire to protect them from potential harm. In essence, the speaker expresses concern for the audience's well-being and aims to assist them in navigating challenging situations. Nevertheless, the audience may initially resist or feel upset about the situation, lacking a strong inclination to accept help. This dynamic reflects the

complexity of social interactions and the nuanced interplay between individual autonomy and communal support in Iranian culture.

4. Conclusion

Culture, much like a hereditary gene, profoundly shapes the trajectory of individuals across generations (Ferastkhah, 2014). Effectively presenting and promoting a language of care for others, particularly at the levels of empathy and metapathy, can significantly enhance euculturing and mental health (Pishghadam & Ebrahimi, 2024). Cultuling analysis delves into the cultural nuances conveyed through language, including dialogues, stories, poems, and parables, to identify and address deficiencies. By raising awareness and, if necessary, engineering changes, this approach aims to cultivate a society marked by empathy and metapathy. Exploring contemporary poetry, music, and literary works through cultuling analysis offers insights into understanding the root causes of declining empathy and metapathy, paving the way for solutions to foster their advancement in society.

Keywords: cultuling; concern; apathy; sympathy; empathy; metapathy

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بررسی زباهنگ دل نگرانی برای دیگری در ایرانیان: از هیچ دلی تا فردالی

رضا پیش قدم^۱، شیما ابراهیمی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۱۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۱۷

چکیده

برقراری تعامل اجتماعی، بخش جدایی ناپذیر زندگی است و انسان‌ها، برای درک احساسات و عواطف یک‌دیگر به شیوه‌ای متفاوت ابراز نگرانی می‌کنند. درحالی که برخی نسبت به دغدغه‌مندی‌های شخص مقابل خود بی تفاوت هستند، برخی دیگر تنها هم‌زبانی می‌کنند و در سطحی بالاتر برخی تمایل دارند خود را جای دیگری گذاشته و برای او گام‌هایی بردارند. در پژوهش کیفی حاضر، نگارندگان به بررسی ۴۴۸ پاره‌گفتار به‌دست آمده از ۳۰ فیلم و سریال با ژانر اجتماعی و ۲۱۱ پاره‌گفتار گردآوری شده از مکالمه‌های افراد (با بازه سنی ۱۸ تا ۶۹ سال) در مکان‌های عمومی، خصوصی (رسمی/غیررسمی) و فضای مجازی مربوط به زباهنگ «دل‌نگرانی نسبت به دیگری» پرداخته و آن‌ها را در چهار سطح هیچ‌دلی، برون‌دلی، درون‌دلی و فردالی براساس الگوی مفهومی تحلیلی زباهنگ مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها نشان داد افراد با هدف‌های متفاوتی مانند دل‌سوزی، نصیحت، نپذیرفتن مسئولیت و بی‌گناه دانستن خود، تغییر در تصمیم، نکوشش، فداکاری، گلایه و مانند آن از این زباهنگ استفاده می‌کنند.

استناد به مقاله:

پیش قدم، رضا؛ ابراهیمی، شیما (۱۴۰۴). بررسی زباهنگ دل‌نگرانی برای دیگری در ایرانیان: از هیچ‌دلی تا فردالی. زبان پژوهی، ۱۷ (۵۵)، ۳۷-۷۲.

<https://doi.org/10.22051/jlr.2023.43166.2270>

homepage: <https://zabanpazuhhi.alzahra.ac.ir>

۱. استاد آموزش زبان انگلیسی، هیأت علمی گروه زبان انگلیسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران / گالف کالج، مسقط،

عمان reza@gulfcollege.edu.om; pishghadam@um.ac.ir

۲. دانشیار آموزش زبان فارسی، هیأت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران (نویسنده

مسئول): shimaabrahimi@um.ac.ir

حق انتشار این مستند، متعلق به نویسندگان آن است. © ۱۴۰۴. ناشر این مقاله، دانشگاه الزهراء است.

این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله و عدم تغییر یا تعدیل مقاله مجاز است.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

افزون‌براین، این زبانهنگ تأییدی بر فرهنگ تعارف، جمع‌گرایی، هلوبی، اغراق‌افزوده و غیرمستقیم‌گویی ایرانیان است که افراد نسبت به آن در مرحله درون‌آگاهی قرار دارند. همچنین، یافته‌ها نشان می‌دهد امروزه میزان دل‌نگرانی افراد بیشتر به سمت هیچ‌دلی و برون‌دلی پیش رفته که این امر نمایانگر متمایل شدن آن‌ها از جمع‌گرایی به سمت فردگرایی است. بنابراین، واکاوی این زبانهنگ به شناسایی بیشتر سطح‌های درون‌دلی و فردالی در قالب پاره‌گفتارهای زبانی کمک بسیاری می‌کند و راه را برای به‌فرهنگی و شناسایی ژن‌های معیوب در جامعه هموار می‌سازد.

واژه‌های کلیدی: زبانهنگ، دل‌نگرانی، هیچ‌دلی، برون‌دلی، درون‌دلی، فردالی

۱. مقدمه

انسان موجودی اجتماعی است که تعاملات او با دیگران و چگونگی برقراری ارتباط مؤثر با آن‌ها از آغاز تولد و در همه مرحله‌های رشد وی از اهمیت بسیاری برخوردار بوده‌است. در زندگی اجتماعی، توانایی درک و آگاهی از افکار و احساسات دیگران و حساس بودن نسبت به دیدگاه‌های آنان، راه را برای برقراری زندگی دوستانه، خودآگاهی و پذیرش خود در میان دیگران هموار می‌سازد و وحدت و انسجام گروهی را به‌دنبال دارد. در روابط پیچیده امروزی، هر فرد ممکن است بارها در زندگی روزمره خود با مشکلات و مسئله‌های گوناگونی روبرو شود که او را وادار سازد از دیگران کمک بگیرد. در این میان ویژگی‌های هم‌نوع‌دوستی، هم‌پاری و کمک به دیگران از ویژگی‌های بارز ایرانیان از گذشته تاکنون بوده‌است. بنابراین، باید به این مهم توجه داشت که رفتارهای حمایتی و کمک‌کننده به دیگران هرچند در اندازه کلامی ممکن است جلوی بسیاری از آسیب‌های احتمالی به فرد را بگیرد و به‌نوعی نیروی انگیزشی به‌شمار آید (Andreoni et al., 2016).

روشن است که افراد در رویارویی با مشکلات دیگران براساس دریافت و فهم وضعیت یا شرایط عاطفی طرف مقابل از برخوردهای گوناگون کلامی تا عملکردی بهره می‌گیرند که این امر میزان دغدغه‌مندی و دل‌نگرانی آنان را نسبت به دیگری و مشکل‌شان روشن می‌سازد. در پژوهش حاضر، منظور از «دل‌نگرانی برای دیگری»، میزان توانایی عاطفی و شناختی برای فهم هیجانات و پاسخ‌دهی به حالت ذهنی و احساسی دیگران است. مطالعات زیست‌عصب‌شناسی بر وجود حداقل دو مدار متمایز برای دل‌نگرانی در افراد تأکید کرده‌اند. بخشی از شبکه میزان دغدغه‌مندی، جزء هیجانی است که سیستم نورون‌های آینه‌ای^۱ و سیستم لیمبیک^۱ را دربر می‌گیرد و به ادراک

هیجانان و احساساتی مانند خشم، تنفر، شادی و غم مربوط است. بخش دیگر، جزء شناختی است که به توانایی درک و نگاه به دنیا از دیدگاه دیگران اشاره دارد (Zaki & Ochsner, 2012). باتوجه به این دسته‌بندی، در برخی موارد فرد از جنبه هیجانی و شناختی نسبت به مشکل دیگری بی تفاوت است و در موارد دیگر فراخوانی عاطفه مشابه رخ می‌دهد و فرد توانایی درک دیدگاه دیگری را در موقعیت می‌یابد. در همه این موارد عبارات و اصطلاح‌هایی برای هم‌دردی و درک متقابل و حتی فرار از این موقعیت میان افراد ردوبدل می‌شود. از آن‌جا که رابطه دوسویه زبان و فرهنگ انکارناپذیر است (Brown, 1994)، با بررسی این پاره‌گفتارهای زبانی که در این بافت‌های اجتماعی تبادل می‌شود (زبان‌نگ) و نمایانگر نوع نگاه و تفکر افراد جامعه است، می‌توان به آشکارسازی فرهنگ پنهان در آن نیز پرداخت (Pishghadam, 2013).

پژوهش حاضر بر مبنای تعاملات بین فردی و از جنبه ابعاد اجتماعی-عاطفی میان واژه‌های «هیچ‌دلی^۱»، «هم‌زبانی^۲» و «هم‌دلی^۳» تمایز در نظر گرفته شده است. منظور از هیچ‌دلی این است که فرد هیچ‌گونه احساس، عاطفه، علاقه و یا نگرانی نسبت به مشکل به وجود آمده برای طرف مقابل خود ندارد و این امر او را به سمت بی تفاوتی می‌کشاند. هم‌زبانی گونه‌ای از همدردی، درک دیگران و مشکل آن‌ها از زاویه دید خود است و فقط به صورت اظهار یا کلامی انجام می‌گیرد که نوعی انفعال را در درون خود دارد؛ ولی در هم‌دلی فرد خود را به جای فرد آسیب‌دیده و درگیر مشکل، می‌گذارد و تلاش می‌کند از زاویه دید او مسائل را ببیند، احساسات او را تجربه کند و در آن شریک شود. بنابراین میزان احساس و عاطفه در آن بیشتر است و عمل محور است (Ariyaratne & Hulathduwa, 2015). این طبقه‌بندی رابطه معناداری با میزان توانمندی ارتباطی دارد و سطح‌های بالای آن می‌تواند با غنای تعاملات فردی، حس رضایت از دیگری را افزایش دهد.

نگارندگان در پژوهش حاضر در پی واکاوی و بررسی در پاره‌گفتارهای زبانی هستند که در هنگام رویارویی با مشکل دیگری در بافت‌های گوناگون نمود می‌یابند و میزان دل‌نگرانی افراد نسبت به دیگری را روشن می‌سازند. بنابراین با ارائه مفهوم زبان‌نگ (زبان پنهان در فرهنگ) دل‌نگرانی برای دیگری^۴، دسته‌بندی جدیدی از سطوح دل‌نگرانی ارائه می‌دهند و معتقدند در زمان بروز یک مشکل برای فرد تنها اشتراک احساسات و هم‌دلی برای رفع آن ممکن است کافی نباشد

1. limbic system
2. apathy
3. sympathy
4. empathy
5. cultuling of concerns for others

و با توجه به میزان صمیمیت افراد با یک‌دیگر، می‌توان سطوح بالاتری از دغدغه‌مندی مانند فرادلی^۱ را نیز در نظر گرفت. بنابراین با بررسی سطوح گوناگون دل‌نگرانی، نگارندگان به این پرسش پاسخ می‌دهند که زباهنگ مورد اشاره در چه موقعیت‌های زمانی، مکانی، توسط چه افرادی و با چه اهداف و انواعی به کار می‌روند؟ پس از آن، به بررسی الگوهای فرهنگی پنهان در این زباهنگ پرداخته می‌شود و با بررسی هیجامد^۲ (هیجان+بسامد) این زباهنگ تلاش می‌شود میزان کاربرد آن در سطح جامعه ایران مورد بررسی دقیق قرار بگیرد تا بتوان به درون‌دلی و فرادلی به‌عنوان ژن سالم برای به‌فرهنگی^۳ نگرست و افراد هیچ‌دل و برون‌دل را بیشتر به سمت آنان متمایل کرد.

۲. پیشینه پژوهش

تمایز میان هیچ‌دلی، هم‌زبانی و هم‌دلی از اوایل قرن بیستم تاکنون در پژوهش‌های گوناگون روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی و مانند آن مورد بررسی قرار گرفته‌است که این امر خود نشان‌دهنده اهمیت میزان دغدغه‌مندی و دل‌نگرانی افراد نسبت به یک‌دیگر است. در ادامه، به برخی از این پژوهش‌ها اشاره می‌شود:

بیرامی و همکاران (Beyrami et al., 2014) با بررسی مؤلفه‌های هم‌دلی با شادکامی در میان دانشجویان به این نتیجه دست یافتند که میان هم‌دلی و شادکامی رابطه وجود دارد و هم‌دلی بیشتر به روابط بین‌فردی عاطفی و شناختی بالا می‌انجامد که دستاورد آن ایجاد هیجان‌های مثبت و اثربخش است. در پژوهشی دیگر، هم‌دلی و هم‌دردی در دیوان صائب به‌عنوان یکی از مهارت‌های اساسی ایجاد ارتباط مؤثر توسط بهنام و رجب‌زاده (Behnam & Rajabzadeh, 2016) مورد بررسی قرار گرفته‌است. آن‌ها بر این باورند که اطلاع، آگاهی و نشان‌دادن چگونگی به‌کارگیری این واژه‌ها و بازتاب آن‌ها در ادب فارسی و آثار بزرگان علم و ادب، افزون‌بر شناساندن بهتر و بیشتر افکار و اندیشه‌های آن بزرگان، کمک بسیاری به مربیان، مشاوران و عموم مردم در ایجاد ارتباط مؤثر خواهد کرد. یافته‌های آن‌ها نشان داد که صائب از واژه‌های گوناگونی مانند «هم‌درد»، «هم‌زبان»، «همراه»، «هم‌صحبت»، «هم‌زبان»، «هم‌تاب»، «هم‌نفس» و مانند آن بهره گرفته کرده که می‌تواند بیانگر توجه او به این مفاهیم باشد. در پژوهشی دیگر، سلطانی‌عظمت و همکاران (Soltani Azemat et al., 2016) با استفاده از پرسشنامه هم‌دلی داویس و آزمون

---

1. metapathy
2. emotioncy
3. euculturation

چشم‌های بارون کوهن به مقایسه نظریه ذهن^۱ و هم‌دلی در ۱۰۰ دانشجوی کارشناسی پسر و دختر دانشگاه علوم بهزیستی و توابعی تهران پرداختند. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد زنان به‌طور چشمگیری در هم‌دلی نمره‌های بالاتری از مردان به‌دست آوردند و میان نمره‌های آن‌ها در آزمون نظریه ذهن تفاوت معناداری مشاهده نشد. کهنوجی (Kahnouji, 2016) نیز به بررسی ابعاد هم‌دلی در بین ۶۱ عضو هیأت علمی دارای پست‌های مدیریتی با توجه به نقش جنسیتی آن‌ها در دانشگاه ولی عصر(عج) رفسنجان در سال‌های تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ پرداخته‌است. یافته‌ها نشان داد میان میزان هم‌دلی و جنسیت آن‌ها رابطه‌ای وجود ندارد و میزان هم‌دلی در سطح مدیران نیز پایین بوده‌است. بنابراین برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط با روابط انسانی پیشنهاد شده‌است. یاری‌قلی و بهادری خسروشاهی (Yarigoli & Bahadorikhosroshahi, 2018) در پژوهشی دیگر به بررسی تطبیقی مفهوم هم‌دلی از دیدگاه روان‌شناسی و مبانی اسلامی پرداخته‌اند و معتقدند هم‌دلی یکی از توانایی‌های هیجانی افراد است که از دوران کودکی آغاز می‌شود و نقش اساسی در زندگی اجتماعی انسان‌ها دارد. در مبانی اسلامی نیز بر عمل خیر، تعاون، همکاری، عدل و انصاف تأکید می‌شود که نزدیک‌ترین مفهوم را با هم‌دلی دارد. در پژوهشی دیگر، خردمند و همکاران (Kheradmand et al., 2018) به مقایسه هم‌دلی عاطفی و شناختی در دو گروه دارای سبک شخصیت^۲ جرأت‌ورز و ضداجتماعی^۳ پرداختند و یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد که هم‌دلی عاطفی در افراد دارای سبک شخصیت ضداجتماعی کمتر از افراد جرأت‌ورز است و دلیل آن را می‌توان در نابهنجاری‌های مغزی و درک نادرست هیجان‌ها از چهره، جرأت‌ورزی، هم‌دلی عاطفی کم و سبک دلبستگی ناایمن آن‌ها جستجو کرد. ترکمن ملایری و شیخ‌الاسلامی (Torkaman Malayeri & Sheikholeslami, 2019) نیز با هدف تعیین نقش واسطه‌ای هیجان‌های اخلاقی به بررسی رابطه بین هم‌دلی و رفتار جامعه‌پسند ۵۰۸ نوجوان پرداختند. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد که هم‌دلی بر رفتارهای جامعه‌پسند و هیجان‌های گناه و شرم فرزندان، اثر مستقیم و مثبتی دارد. پیش‌قدم (Pishghadam, 2022) با مطرح کردن مفهوم «فرادلی» برای نخستین بار، معتقد است هم‌دلی به‌تنهایی کافی نیست و جامعه ما نیازمند تربیت افرادی است که حس فرادلی بالاتری دارند و از کنار مشکلات دیگران به‌راحتی نمی‌گذرند. از این منظر، برخی افراد ممکن است حس هم‌دلی بالایی داشته باشند ولی نمی‌توانند با نگاهی جهانی و کلی به هیجان‌ات دیگران بیندیشند. از سوی دیگر، وی بر این باور است که در سطح فرادلی ممکن است میان پذیرش هم‌دلی و فرادلی

---

1. theory of mind (ToM)
2. assertive individuals
3. antisocial

سایشی به وجود آید. یعنی فرد در نگاهی آینده‌نگرانه تلاش دارد زندگی دیگران را تغییر دهد ولی فرد مقابل انتظار رفتار همدلانه را دارد و این دو ممکن است احساس کنند که هم‌دیگر را درک نمی‌کنند. بنابراین، انتظارسنجی هیجانی بحث مهمی در این زمینه است. فرادلی ممکن است در کوتاه‌مدت خوشایند به نظر نرسد ولی اگر به پذیرش از سوی مخاطب بینجامد، به رشد و پیشرفت او کمک بسیاری می‌کند.

در جدیدترین پژوهش پیش‌قدم و همکاران (Pishghadam et al., 2022)، آن‌ها پس از دسته‌بندی سطوح دغدغه‌مندی به ۴ سطح هیچ‌دلی، برون‌دلی، درون‌دلی و فرادلی براساس سطوح هیجانی، با طراحی و اعتباریابی مقیاس اندازه‌گیری میزان دل‌نگرانی مدرس^۱ به بررسی میزان دل‌نگرانی ۷۱۶ معلم نسبت به دانش‌آموزان براساس وضعیت اقتصادی و طبقه اجتماعی آنان پرداخته‌اند. یافته‌ها نمایانگر این بود که معلمان با طبقه اجتماعی پایین و متوسط تمایل بیشتری نسبت به فرادلی با دانش‌آموزان نشان دادند. لازم به اشاره است از این مقیاس می‌توان برای اندازه‌گیری میزان دل‌نگرانی دیگر گروه‌های جامعه نیز بهره برد.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه هم‌دلی و هم‌زبانی (هم‌دردی) است و در مورد دیگر سطوح دل‌نگرانی پژوهش‌چندانی انجام نگرفته است. افزون‌براین، به نظر می‌رسد از دیدگاه تحلیل زباهنگ‌ها و بررسی پاره‌گفتارهای زبانی که میزان دل‌نگرانی افراد را نشان می‌دهند، تاکنون پژوهشی انجام نگرفته است. بنابراین از آن‌جا که با تحلیل زباهنگی می‌توان به فرهنگ پنهان پشت این پاره‌گفتارهای زبانی پی برد، در پژوهش حاضر از دیدگاه جامعه‌شناسی زبان و از بُعد زباهنگی میزان دل‌نگرانی ایرانیان نسبت به دیگری موردنظر قرار گرفته که وجه تمایز با پژوهش‌های پیشین در این زمینه است.

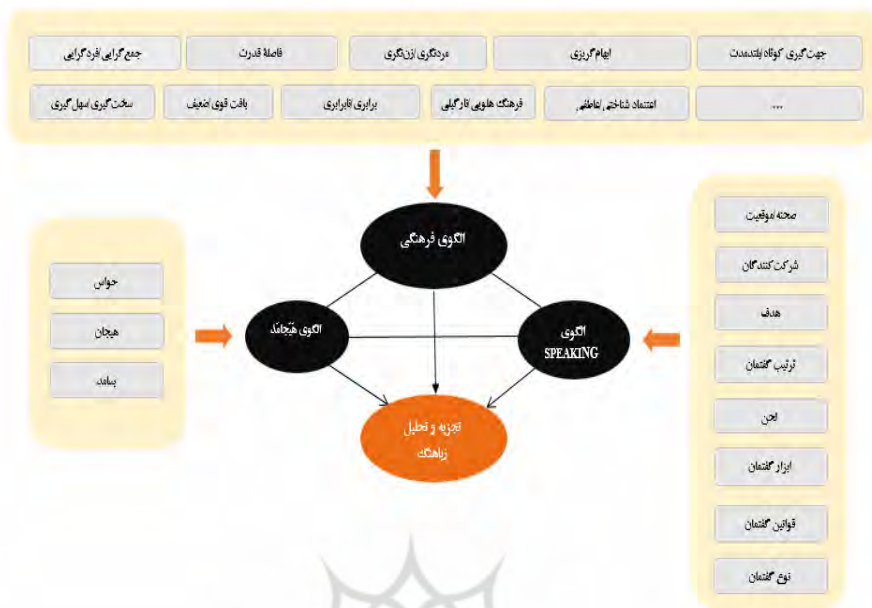
۳. مبانی نظری پژوهش

۳-۱. الگوی مفهومی تحلیل زباهنگ

باتوجه به تأثیر متقابل زبان، فرهنگ و تفکر بر یک‌دیگر، پیش‌قدم (Pishghadam, 2013) با مطرح کردن مفهوم زباهنگ بر این باور است که پاره‌گفتارهای زبانی هر جامعه می‌توانند به خوبی نمایانگر فرهنگ و تفکرات حاکم بر رفتار افراد آن جامعه باشند که در طی نسل‌های گوناگون دچار تغییر و تحول می‌شوند. بنابراین با موشکافی و بررسی دقیق پاره‌گفتارهای زبانی می‌توان به باورهای فرهنگی، نگرش و باورهای افراد یک جامعه نیز دست یافت و پاره‌گفتارهای زبانی

می‌توانند نقش شمای فرهنگی یک قوم را برعهده دارند. از دیدگاه وی، اگر یک پاره‌گفتهٔ زبانی با فراوانی بالا در میان مردمان یک جامعه رواج یابد، تبدیل به تفکر حاکم بر آن جامعه خواهد شد که راه را برای فرهنگ کاوی، بررسی الگوهای فرهنگی غالب و نظام فکری پنهان فراهم می‌سازد. بنابراین، شناسایی زبانهنگ‌ها همچون ابزاری تحول‌گراست که به تغییر و تدبیر فرهنگی می‌انجامد و از طریق آن‌ها می‌توان برای به‌فرهنگی و تعالی فرهنگی گام‌های مؤثری برداشت.

پیش‌قدم و همکاران (Pishghadam et al., 2020b) با مطرح کردن مفهوم تحلیل زبانهنگ^۱ عواملی فراتر از متن یعنی بافت فرهنگی، موقعیتی، اجتماعی، سیاسی و مانند آن را در تفسیر و تحلیل زبانهنگ‌های یک جامعه دارای اهمیت می‌دانند. آن‌ها بر این باورند که تجزیه و تحلیل عناصر فرهنگی از طریق کاربرد عبارات زبانی به صورت زبانهنگ در جامعه امکان‌پذیر است. آنچه در تحلیل زبانهنگ مورد بررسی قرار می‌گیرد، مجموعه ویژگی‌های صوری است که در رفتار و گفتار مردم یک جامعه بسیار و با فراوانی بالا یافت می‌شود و در کنش‌ها و رفتار آنان نیز نمود پیدا می‌کند. از این رو، بررسی هدف‌های معینی که این زبانهنگ‌ها به کار گرفته می‌شوند، تجزیه و تحلیل شده و معانی اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، ارتباطی و موقعیتی آن‌ها مورد شناسایی قرار می‌گیرند. آنچه در تحلیل زبانهنگ اهمیت دارد، در نظر گرفتن لایه‌های درونی و عمقی واژگان است که با نگاهی سیستمی و کل‌نگر در شناسایی ژن‌های معیوب و سالم فرهنگی تأثیر گذار است و با بررسی آن‌ها می‌توان به الگوها و ارزش‌های فرهنگی مردم یک جامعه دست یافت. با توجه به این مهم، پیش‌قدم و همکاران (Pishghadam et al., 2020a) الگوی تحلیل مفهومی زبانهنگ را مطرح کرده‌اند که از مجموع سه الگوی SPEAKING، الگوهای فرهنگی و الگوی هیجامد برای تحلیل زبانهنگ‌ها تشکیل است. جزئیات این الگو در شکل (۱) قابل مشاهده است.

شکل ۱: الگوی مفهومی تحلیل زباهنگ (Pishghadam et al., 2020a)

با توجه به اینکه برای تحلیل زباهنگ‌ها باید این سه مؤلفه در تحلیل در نظر گرفته شود، در ادامه برای آشنایی بیشتر با این الگو هر یک از اجزای آن معرفی می‌شود.

۳-۱-۱. الگوی SPEAKING

هایمز (Hymes, 1974) معتقد است برای تحلیل یک مکالمه مطالعات زبانی صرف و بررسی درستی دستوری یک گفته کافی نیست، بلکه باید به بافتی که واژه‌ها در آن به کار گرفته می‌شوند نیز، توجه شود. وی (Hymes, 1967) با در نظر گرفتن نقش ارتباطات و تعاملات اجتماعی از طریق زبان به منظور بررسی زبان در بافت اجتماعی آن، ویژگی‌های مختلف یک گفتار همچون گوینده، شنونده، موقعیت زمانی و مکانی تعاملات و ارتباطات میان افراد در شکل‌گیری یک گفتار، عوامل مؤثر در برقراری ارتباط را به هشت گروه تقسیم کرده است که مجموع آن‌ها با علامت اختصاری SPEAKING نشان داده می‌شوند. در ادامه، به شرح هر یک پرداخته می‌شود:

موقعیت زمانی و مکانی (محیط/صحنه) (S): موقعیت یک گفته به دو دسته زمانی و مکانی گروه‌بندی می‌شود که با توجه به مؤلفه‌های زمان و مکان (موقعیت فیزیکی) به بافتی که گفتار در

آن رخ می‌دهد، اشاره دارد ((Hymes, 1974)). موقعیت یک گفتمان را با در نظر گرفتن شرایط آن می‌توان به گروه‌های عمومی، رسمی و خصوصی و غیررسمی دسته‌بندی کرد (Pishghadam & Vahidnia, 2016).

شرکت‌کننده‌ها^۱(P): به همه افرادی که در یک مکالمه در جایگاه‌های گوناگونی از سخنگو-شونده، خطاب‌کننده-خطاب‌شونده یا فرستنده-گیرنده قرار دارند (Hymes, 1972) و با توجه به متغیرهایی مانند قدرت، سن، ملیت، جنسیت و نوع ارتباط دسته‌بندی شوند، شرکت‌کننده آن مکالمه گفته می‌شود.

هدف^۲(E): هر مکالمه در هر بافتی که رخ می‌دهد، اهداف متفاوتی را دنبال می‌کند که افراد براساس این اهداف شخصی، مکالمه‌های خود را ساماندهی می‌کنند و آن‌ها را می‌توان با توجه به شرایط کلی گفتمان درک کرد (Hymes, 1975).

ترتیب عملکرد^۳(A): در یک مکالمه، هر گفته به گونه‌ای بیان می‌شود که با ترتیب گفتمان می‌توان به محتوای آن و واکنش احتمالی مخاطب پی برد. این ترتیب نشان‌دهنده چگونگی بیان گفته، نظم و ترتیب آن است (Hymes, 1974).

لحن^۴(K): منظور از لحن، چگونگی بیان گفتار و آهنگ مربوط به آن است. براین اساس، در یک گفتمان لحن می‌تواند آرام، جدی، تمسخرآمیز، طعنه‌آمیز و مانند آن باشد (Hymes, 1972). ابزار گفتمان^۵(I): به شیوه بیان و سبک و سیاق یک گفتمان اشاره دارد که می‌تواند به صورت‌های گوناگونی مانند نوشتاری، گفتاری یا تلگرافی باشد (Hymes, 1972).

قوانین گفتمان^۶(N): این مؤلفه به برخی ویژگی‌های توصیفی، هنجارها و قواعد اجتماعی یک گفته اشاره دارد (Hymes, 1972).

نوع گفتمان^۷(G): هر گفتمان ممکن است در قالب‌های متفاوتی مانند شعر، مَثَل، معما، داستان، افسانه، مکالمه، دعا، لطیفه، نامه و مانند آن شکل بگیرد که مجموعه ویژگی‌های تشکیل‌دهنده یک گفته را شکل می‌دهد (Hymes, 1974).

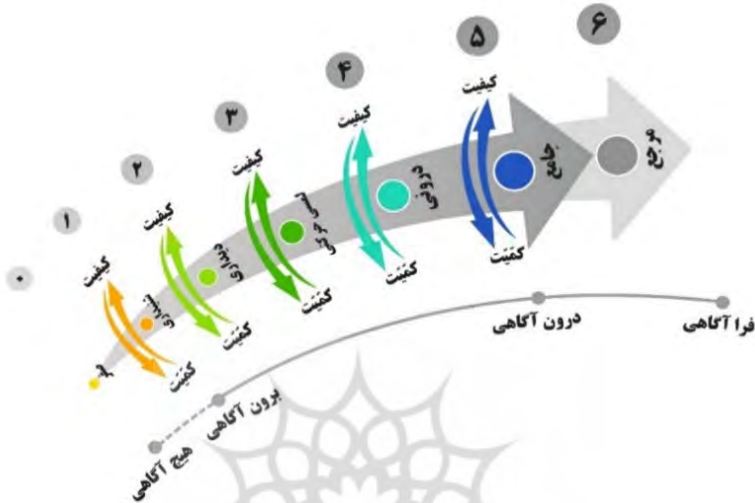
1. participants
2. end
3. act sequence
4. key
5. instrumentalities
6. norms of interaction and interpretation
7. genre

۳-۱-۲. الگوی هیجاند^۱

در تحلیل زباهنگ‌ها سه مؤلفه «بسامد تکرار واژه»، «هیجان نسبت به کارگیری آن واژه» و «حسی که از رویارویی و شنیدن واژه درگیر می‌شود»، دارای اهمیت هستند. براین‌اساس، پیش‌قدم (Pishghdam, 2015) مفهومی به‌نام هیجاند را مطرح کرده که بر این اعتقاد است حس عاطفی و هیجانی هر واژه در هر جامعه زبانی متفاوت است و قابلیت درجه‌بندی براساس میزان حواس درگیرشده را دارد. با توجه به این، به هر میزان حواس مختلف مخاطبان با محرک‌های گوناگون شنیداری، دیداری، بویایی، چشایی و لمسی حرکتی بیشتری تحریک شود، میزان درک مطلب افزایش می‌یابد (Ebrahimi & Jahani, 2022). پیش‌قدم (Pishghadam, 2015) سطوح سلسله‌مراتبی برای این الگو را متشکل از سه مرحله هیچ آگاهی^۲، برون آگاهی^۳ و درون آگاهی^۴ در نظر گرفته است که این سه مرحله خود از سطوح هیجاندی متفاوت ۱- هیچ آگاهی (هیجاند تهی^۵)، ۲- برون آگاهی (هیجاند‌های شنیداری^۶)، دیداری^۷، لمسی حرکتی^۸)، ۳- درون آگاهی (هیجاند‌های درونی^۹ و جامع^{۱۰}) تشکیل شده‌است. در مرحله هیچ آگاهی فرد هیچ‌گونه اطلاعاتی نسبت به واژه ندارد و حسی نیز به هنگام رویارویی با آن در او درگیر نمی‌شود. به محض شنیدن در مورد واژه، تجربه هیجاندی وی به سطح شنیداری و با دیدن و لمس کردن آن واژه تجربه او به سطح هیجاند‌های دیداری و لمسی حرکتی ارتقا می‌یابد. از آن‌جاکه تجربه فرد تنها از راه شنیدن و دیدن و حتی لمس کردن است، تجربه هیجاندی در مرحله برون آگاهی قرار دارد و فرد هنوز تجربه مستقیم و نزدیکی در مورد آن ندارد. در مرحله درونی فرد از نزدیک با واژه و موارد مربوط به آن روبه‌رو می‌شود (برای نمونه میوه‌ای مانند آووکادو را می‌خورد و نسبت به آن تجربه مستقیم پیدا می‌کند و در نهایت در مرحله جامع آن‌چنان حواس او درگیر می‌شود که تصمیم می‌گیرد در مورد آن پژوهش کند و فواید آن را بداند. بنابراین دو سطح هیجاندی درونی و جامع مربوط به درون آگاهی است که اطلاعات در مورد واژه برای فرد نهادینه می‌شود. پیش‌قدم و همکاران (Pishghadam et al., 2019) سطح دیگری به نام فرا آگاهی^{۱۱} به این الگو افزوده و معتقدند اگر حواس فرد آن‌چنان درگیر موضوع شده که او به خوبی به موضوع تسلط پیدا کرده و بتواند

1. emotioncy pattern
1. avolvement
3. exvolvement
4. involment
5. null emotioncy
6. auditory emotioncy
7. visual emotioncy
8. kinesthetic emotioncy
9. inner emotioncy
10. arch emotioncy
11. metavolvement

همانند یک مدرس آن را برای دیگران تدریس کند و درموردش توضیح دهد، سطح هیجامد او به مرجع^۱ افزایش یافته و به مرحله فراآگاهی خواهد رسید که سطح حداکثری هیجامد است. سلسله مراتب هیجامد در شکل (۲) قابل مشاهده است.

شکل ۲: الگوی هیجامد مبسوط (Pishghadam et al., 2022)

پیش قدم و ابراهیمی (Pishghadam & Ebrahimi, 2020; 2024) معتقدند زیاهنگ‌های زبان فارسی را می‌توان براساس این الگو به درجه‌های گوناگون زیاهنگ‌های هیچ آگاهی، برون آگاهی، درون آگاهی و فراآگاهی دسته‌بندی کرد؛ بدین معنا که واژگان و پاره گفتارهای زبانی در هر جامعه می‌توانند هیجامدهای متفاوتی برای مردم آن تولید کنند. افراد نسبت به برخی از واژگان هیچ حس و هیجانی ندارند و تاکنون نیز در مورد آنها نشنیده‌اند (زیاهنگ هیچ آگاهی). برای نمونه برخی از اصطلاح‌ها و مثل‌ها برای نسل جوان کنونی کاملاً ناآشنا هستند؛ برخی از واژگان را افراد تنها در متن‌ها دیده‌اند یا در مورد آنها تنها تجربه شنیداری دارند (زیاهنگ برون آگاهی). مانند پاره گفته «اعلی حضرت همایونی» که امروزه در کلام کاربرد ندارد، ولی در متون کهن دیده می‌شود. برخی از واژگان و پاره گفتارهای زبانی آن‌چنان در زندگی افراد کاربرد دارند که به صورت روزمره توسط گروه‌های متفاوت به کار برده می‌شوند؛ مانند واژه «ناز» و پاره گفتارهای مربوط به آن که در کلام ایرانیان بسیار به کار برده می‌شود. این پاره گفتارها را می‌توان زیاهنگ درون آگاهی دانست. برخی دیگر از واژگان توسط افراد شاخص جامعه آن‌چنان در سطح جامعه گسترده و رایج

می‌شوند که تا سالیان سال در جامعه کاربرد دارند (زباهنگ فراآگاهی)؛ برای نمونه واژگانی که توسط هنرمندان یا بازیگران باب می‌شوند و تا سال‌ها در کلام و ذهن می‌مانند. بررسی سطوح هیجانی زباهنگ‌ها در تحلیل آنان مؤثر هستند و حس و هیجان افراد در سطح جامعه را نسبت به آن‌ها آشکار می‌سازند (Pishghadam & Ebrahimi, 2024).

۳-۱-۳. الگوهای فرهنگی

افراد در تعامل اجتماعی با یک‌دیگر دارای الگوهای آشکار و پنهانی هستند که سرچشمه گرفته از فرهنگ حاکم بر جامعه آن‌ها است (Markus & Hamedani, 2007) و در طی تجربیات فردی و محیطی خود را نشان می‌دهند. بنابراین این الگوها با رفتارهای مردم آن جامعه در ارتباط هستند و در بردارنده ویژگی‌های فرهنگی و رفتاری آنان هستند (Pishghadam & Ebrahimi, 2020). با توجه به اینکه هر جامعه‌ای می‌تواند با توجه به ویژگی‌های رفتاری و تفکری مردم آن جامعه دارای الگوهای فرهنگی گوناگونی باشد (Ebrahimi & Jahani, 2021)، دسته‌بندی‌های متفاوتی از این الگوهای فرهنگی توسط پژوهشگران گوناگون ارائه شده است. مشهورترین این دسته‌بندی مربوط به هافستد (Hofstede, 1983) است که ابعاد الگوی فرهنگی را مطرح کرده و دارای زیرمؤلفه‌هایی مانند فاصله قدرت^۱، پرهیز از عدم اطمینان (ابهام‌گریزی^۲)، فردگرایی^۳ در مقابل جمع‌گرایی^۴ و مردنگری^۵ در مقابل زن‌نگری^۶ است. برای نمونه الگوی فرهنگی فاصله قدرت نشان می‌دهد مردم تا چه اندازه می‌توانند توزیع قدرت و ثروت را در میان اقشار با سرمایه‌های گوناگون تحمل کنند (Minkov & Hofstede, 2013). اگر فاصله قدرت در جامعه‌ای زیاد باشد برخی افراد در نقش حاکم بر اقشار ضعیف‌تر تسلط دارند و برای آنان تصمیم‌گیری می‌کنند یا در جوامع جمع‌گرا، روابط اجتماعی، اتحاد، هم‌دلی اهمیت دارند و افراد منافع دیگری را نسبت به خود بیشتر در نظر می‌گیرند (Pishghadam & Ebrahimi, 2024).

به صورت کلی، الگوهای فرهنگی در جامعه را می‌توان نمایانگر برنامه‌های ذهنی و جهت‌گیری‌های ارزشی، فکری، احساسی و رفتاری آن جامعه در نظر گرفت که می‌تواند معیاری برای سنجش فرهنگ آن باشد. اگر بخواهیم تحلیل عمیق‌تری از مشکلات و مسائل یک جامعه داشته باشیم، بررسی این ارزش‌ها و الگوهای فرهنگی راه را هموار می‌سازد و در تحلیل

---

1. power distance
2. uncertainty avoidance
3. individualism
4. collectivism
5. masculinity
6. femininity

زباهنگ‌های نیز دارای اهمیت است.

۲-۳. زباهنگ دل‌نگرانی برای دیگری

منظور از این زباهنگ، میزان دغدغه‌مندی و دل‌نگران بودن افراد نسبت به دیگران و مشکلات یا مسائل پیش آمده برای آنان است که در کلام و در سطح‌های مختلف بازنمایی می‌شود. یعنی آن‌ها نسبت به دیگران چه احساس و تفکری دارند و هنگامی که مشکلی برای دیگران به وجود می‌آید، با چه واژه‌ها و پاره‌گفتارهایی در برابر این مشکلات واکنش نشان می‌دهند. پیش‌قدم و همکاران (Pishghadam et al., 2022) میزان دل‌نگرانی افراد را براساس سطح‌های هیجامد به چهار دسته هیچ‌دلی، برون‌دلی، درون‌دلی و فرادلی دسته‌بندی کرده‌اند که در شکل (۳) قابل مشاهده است:

شکل ۳: هرم میزان دغدغه‌مندی افراد نسبت به دیگری (Pishghadam et al., 2022)

منظور از هیچ‌دلی سطحی است که افراد در حالت هیچ‌آگاهی نسبت به یک‌دیگر قرار دارند و نسبت به دیگری و مسئله پیش آمده برای وی ناآگاه و یا بی‌تفاوت هستند. در چنین شرایطی دغدغه‌ای از سمت گوینده نسبت به مخاطب وجود ندارد، فرد به شخص مقابل خود فکر نمی‌کند و واکنش رفتاری نیز مشاهده نمی‌شود (Nobis & Husain, 2018; Pishghadam et al., 2022). پاره‌گفتارهایی مانند «به من چه، حوصلشو ندارم»؛ «ما چکار به بقیه داریم»؛ «لطفاً ما را درگیر مسائل خودت نکن»؛ «خودت کردی، خودتم باید پاسخگو باشی»، نشان‌دهنده این سطح از دغدغه‌مندی هستند.

در حالت برون‌دلی (هم‌زبانی/هم‌دردی)، افراد ممکن است با تصدیق احساسات دیگران در لحظه‌حال، فقط حس هم‌زبانی نسبت به آن‌ها داشته باشند و به شخص مقابل و دغدغه او کمی فکر کنند؛ ولی عملی در این هنگام مشاهده نمی‌شود. در این گونه دل‌نگرانی، شخص منفعل است و تنها کمک او از نوع زبانی است، ممکن است توصیه‌ای در کلام بکند و یا حتی فرد مقابل و عملکرد او را قضاوت کند. جمله‌هایی مانند «آخی چکار شده؟»؛ «به نظرم خوب گفتی»؛ «چه کار بدی کرده واقعاً»؛ «تسلیت می‌گم»، نشان‌دهنده سطح برون‌دلی هستند.

در حالت درون‌دلی، افراد نسبت به یک‌دیگر حس هم‌دلی دارند، درگیر مشکل به‌وجودآمده برای مخاطب می‌شوند و تلاش می‌کنند مسأله را از زاویه ذهن فرد مقابل دیده و گام‌هایی برای ازبین‌بردن مشکل او بردارند (Behnam & Rajabzadeh, 2016). بنابراین این سطح از دل‌نگرانی فعال‌محور است و به‌نوعی همکاری و دست‌دیگری را گرفتن برای حل مشکل به‌شمار می‌آید. گوینده در این سطح تلاش می‌کند با احساسات و عواطف مخاطب خود هم‌نوایی کند و با ابراز خوشحالی، ناراحتی و تأسف خود با او هم‌قدم شود. پاره‌گفتارهایی مانند «هرکاری داشتی در خدمتیم»؛ «هروقت خواستی برو مرخصی من به جات میام»؛ «زودتر اومدم که بهت کمک کنم»؛ «همیشه در کنارت هستم»، نشان‌دهنده سطح درون‌دلی از دغدغه‌مندی هستند.

در حالت فرادلی، افراد فراتر از لحظه‌حال را می‌بینند و تلاش می‌کنند با درنظر گرفتن نیک‌خواهی دیگران در درازمدت و با سنجش نگاهی کلی به کمک وی بروند یا اقداماتی انجام دهند. هدف از این نوع دغدغه‌مندی، ساخت و ایجاد تغییر در افراد بوده و ممکن است در ظاهر با روح هم‌دلی سازگار نباشد. یعنی افراد ممکن است در لحظه درک عمیقی از فرادلی نداشته باشند و حتی از آن تصمیم ناراحت شوند (Pishghadam, et al., 2023). جمله‌هایی مانند «من جوش آیندتو می‌زنم که می‌گم»؛ «از همین فردا باید کلاس کنکور ثبت‌نام کنی»؛ «بیا این پول رو بگیر برو کلاس ورزش ثبت‌نام کن» و «بیا بریم بانک برات حساب باز کنم تا پولاتو پس‌انداز کنی»، نشان‌دهنده سطح فرادلی هستند. چکیده مطالب مورداشاره در شکل (۴) قابل مشاهده است:

احساس دغدغه‌مندی	هیچ‌دلی	برون‌دلی (همزیبایی)	درون‌دلی (همدلی)	فرادلی
بدون دغدغه	هیچ‌آناه	-----	-----	-----
دغدغه‌مندی محدود	-----	برون‌آناه	-----	-----
دغدغه‌مندی زیاد	-----	-----	درون‌آناه	-----
دغدغه‌مندی خیلی زیاد	-----	-----	-----	فراآناه

شکل ۴: سطوح دل‌نگرانی براساس الگوی هیج‌جامد (Pishghadam, 2022)

۴. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کیفی و توصیفی است که به منظور بررسی جنبه‌هایی از فرهنگ ایرانیان نسبت به میزان دل‌نگرانی دربارهٔ دیگری، تلاش شده است پاره‌گفتارهای مربوط به این زیاهنگ در سطوح چهارگانه (هیچ‌دلی، برون‌دلی، درون‌دلی و فرادلی) دسته‌بندی شوند و مورد بررسی قرار گیرند. از آن‌جا که داده‌های مستند مانند فیلم‌ها و رسانه ملی می‌توانند نمایانگر فرهنگ یک جامعه باشند و رفتارها و نگرش مردم آن جامعه را بازتاب دهند (Dahl, 2004; Mininni, 2004)، داده‌های پژوهش حاضر با روش نمونه‌گیری دردسترس از میان مکالمه‌ها شخصیت‌های سریال‌ها و فیلم‌های ایرانی دارای ژانر اجتماعی (۳۰ سریال و فیلم در سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱) گردآوری شده‌اند و نگارندگان همهٔ پاره‌گفتارهای مربوط به دل‌نگرانی را از میان مکالمات مورد اشاره برای بررسی انتخاب کرده‌اند. به این صورت که فیلم‌ها و سریال‌های مورد اشاره از ابتدا تا پایان‌شان مشاهده شده‌اند و جمله‌های مربوط به این زیاهنگ‌ها از میان همهٔ مکالمه‌های ردوبدل شده میان شخصیت‌های سریال و فیلم‌ها استخراج شده‌اند که تعداد آنان ۴۴۸ پاره‌گفتار (۷۶ پاره‌گفتار دربردارندهٔ هیچ‌دلی، ۱۹۱ پاره‌گفتار دارای برون‌دلی، ۹۳ پاره‌گفتار دربردارندهٔ درون‌دلی و ۸۸ پاره‌گفتار دارای فرادلی) بوده است. افزون‌براین، تلاش شده است مکالمه‌های روزمرهٔ افراد جامعه به صورت تصادفی در مکان‌های گوناگون عمومی و خصوصی (مانند فروشگاه، دانشگاه، اداره و مانند آن) و فضای مجازی (تلگرام، واتساپ، اینستاگرام) نیز در مدت زمان ۴ ماه (فروردین ماه ۱۴۰۱ الی تیرماه ۱۴۰۱) از طریق مشاهدهٔ موقعیت‌های مکالمه‌های آن‌ها مورد بررسی قرار گیرد و از

میان آن‌ها پاره‌گفتارهای طبیعی دربارهٔ دل‌نگرانی در مورد موضوع‌های گوناگون تحصیلی، رابطه، شغلی و مانند آن به تعداد ۲۱۱ پاره‌گفتار گردآوری شده‌اند. به این صورت که نگارندگان مکالمه‌ها را در بافت‌های گوناگون حضوری و مجازی دنبال کرده و پاره‌گفتارهای مربوط به سطح‌های دل‌نگرانی را استخراج و پیاده‌سازی کرده‌اند. از این پاره‌گفتارها، ۳۹ پاره‌گفتار در بردارندهٔ هیچ‌دلی، ۱۱۷ پاره‌گفتار دارای برون‌دلی، ۳۴ پاره‌گفتار در بردارندهٔ درون‌دلی و ۲۱ پاره‌گفتار دارای فرادلی بوده‌است. لازم به اشاره است افرادی که این پاره‌گفتارها را در کلام خود به کار برده‌اند، ۱۴۶ زن و ۱۱۲ مرد ایرانی در بازهٔ سنی ۱۸ تا ۶۹ سال (۴۸ نوجوان، ۷۶ جوان، ۱۱۴ میان‌سال و ۲۰ سالمند) با سطح تحصیلات دیپلم تا دکترا و مشاغل (محصل، دانشجو، آزاد، پزشک، استاد دانشگاه، معلم، خانه‌دار، مهندس) بوده‌اند که مکالمه‌های آن‌ها در بافت‌های گوناگون و موقعیت‌های طبیعی مورد بررسی قرار گرفته‌اند و زبانهنگ‌های مربوط به این سطوح از مکالمه‌های آن‌ها استخراج شده‌اند. گردآوری داده‌ها تا هنگامی ادامه یافت که داده‌های جدیدی از مکالمه‌ها به دست نیامد. شیوهٔ تجزیه و تحلیل داده‌ها به این صورت بوده‌است که مکالمه‌های افراد مورد نظر در بافت‌های اشاره‌شده ضبط و مشاهده گردید و پس از پیاده‌سازی بر روی کاغذ، عبارات دل‌نگرانی به کاررفته در گفتار آنان استخراج شد. پس از آن همهٔ پاره‌گفتارهای گردآوری‌شدهٔ مربوط به دل‌نگرانی بر اساس الگوی مفهومی تحلیل زبانهنگ مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفتند. پاره‌گفتارهای مستخرج را دو استاد دانشگاه گرایش آموزش زبان بررسی کردند و پایایی بین آنان ۰/۹۶ بوده‌است. لازم به اشاره است به سبب گستردگی و گوناگونی نمونه‌های مربوط به این زبانهنگ‌ها، فقط یک نمونه برای هر دسته‌بندی آورده شده‌است.

۵. یافته‌های پژوهش

در این بخش، نگارندگان به تحلیل و بررسی زبانهنگ دل‌نگرانی برای دیگری در پرتو الگوی مفهومی تحلیل زبانهنگ و سطوح سه‌گانهٔ آن می‌پردازند.

۵-۱. بررسی زبانهنگ دل‌نگرانی برای دیگری بر اساس الگوی SPEAKING

محیط و موقعیت استفاده: سطح‌های گوناگون پاره‌گفتارهای دل‌نگرانی برای دیگری از هیچ‌دلی تا فرادلی در همهٔ موقعیت‌های خصوصی و غیررسمی (مانند جمع‌های خانوادگی، مکالمه‌های تلفنی، مهمانی‌ها و مانند آن) و عمومی و رسمی (روزنامه‌ها، ادارات، مدارس، دانشگاه‌ها و موارد مشابه) استفاده می‌شوند ولی در مکان‌های عمومی و رسمی فراوانی کاربرد آنان در سطح برون‌دلی بالاتر از دیگر سطح‌ها بوده‌است. در موقعیت‌های خصوصی و غیررسمی اگر

مکالمه میان اعضای نزدیک خانواده و یا دو دوست صمیمی انجام گرفته باشد، درون‌دلی و فرادلی نیز مشاهده شده‌است. لازم به اشاره است که این زیاهنگ در محیط‌های مجازی و در متن پیام‌های تقدیر، تشکر و تسلیت به صورت موقعیتی عمومی رسمی/غیررسمی نیز از کاربرد بسیاری برخوردار است. برای نمونه، در گروه خانوادگی تلگرام یکی از افراد حاضر در گروه دل‌نگرانی خود را نسبت به شنیدن خبر سرقت گوشی همراه یکی از افراد این گونه بیان کرده‌است: «فلای سرت. خدا سلامتی رو از آدم نگیره. خدا روشکر که خودت چیزیت نشده. مال جایگزین داره، چون آدم جایگزین نداره. ایشالا یکی بهتر شو می‌خری». این جمله نشان‌دهنده سطح برون‌دلی دل‌نگرانی در محیطی خصوصی و غیررسمی است که فرد تأسف خود را به صورت کلامی نشان می‌دهد و هم‌زبانی انجام گرفته‌است. لازم به گفتن است پیام‌های تسلیت منتشرشده در روزنامه را می‌توان از جمله نمونه‌های دل‌نگرانی در سطح برون‌دلی دانست که در محیطی عمومی و رسمی کاربرد دارند. برای نمونه «خبر درگذشت پدر چنان سنگین و جانسوز است که به دشواری به باور می‌نشیند، ولی در برابر تقدیر حضرت پروردگار چاره‌ای جز تسلیم و رضا نیست. خداوند قهرین رحمتش فرماید».

شرکت‌کننده‌ها: افراد در موقعیت‌های هم‌تراز و رسمی مانند (دو استاد دانشگاه)، هم‌تراز و غیررسمی مانند (دو دوست صمیمی)، نابرابر و رسمی مانند (رئیس و کارمند اداره) و نابرابر و غیررسمی مانند (والدین و فرزند) از این زیاهنگ استفاده می‌کنند. برای نمونه:

- موقعیت هم‌تراز و رسمی: کارمندی به کارمند دیگر در فیلم سینمایی چنین گفته‌است: «ولش کن. ناراحت نباش. از کوزه همان برون تراود که در اوست. این جور جاها اعتراض نتیجه‌ای نمی‌ده» که این پاره‌گفتارها نشان‌دهنده سطح برون‌دلی از دل‌نگرانی هستند که کارمند در واکنش به ناراحتی دوستش از رئیس اداره با او هم‌زبانی کرده‌است.

- موقعیت هم‌تراز و غیررسمی: در دانشگاه چند دوست در مورد چگونگی درس خواندن برای امتحان چنین گفته‌اند: «زهره تو که از همه حفظیات بهتره بیا ترو خدا برای ما هم توضیح بده» زهره نیز چنین پاسخ داده‌است: «باشه نگران نباشید. یک کاریش می‌کنیم. فردا قرار بنذاریم، همینجا براتون توضیح می‌دم». این جمله زهره نشان‌دهنده میزان درون‌دلی وی با مخاطبان بوده‌است.

- موقعیت نابرابر و رسمی: در مکالمه میان معلم و شاگردان در گروه تلگرام، وی در مورد تحویل ندادن پروژه به آن‌ها چنین یادآوری نموده‌است: «یک هفته دیگر فرصت اضافی برای افرادی که هنوز پروژه را تحویل ندادند. برای بار چهارم هست که تذکر می‌دم. هرکی تحویل نداد و نمره شو از دست داد، نیاد اعتراض کنه». این جمله نشان‌دهنده دل‌نگرانی معلم در سطح درون‌دلی

است که برای شاگردان وقت اضافه نیز در نظر گرفته‌است.

- موقعیت نابرابر و غیررسمی: مادر به فرزندش در صحنهٔ یک فیلم چنین گفته‌است: «حقی که دیگه با زهره رفت و آمد کنی، نداری. هیچی حالت نیست. تو چی می‌فهمی! این دختر می‌تونه آینه تو تباه کنه». این جمله بیان‌گر میزان دل‌نگرانی مادر در سطح فرادلی است که آینده را فراتر از دخترش و لحظهٔ حال می‌بیند و برای وی نگران است.

لازم به اشاره است واکاوی داده‌ها نشان داد سطح‌های درون‌دلی و فرادلی بیشتر در مکالمه‌های موقعیت نابرابر و غیررسمی (با درصد فراوانی ۴۳ درصد) و هم‌تراز و غیررسمی (۳۷ درصد) رخ می‌دهند و در موقعیت‌های هم‌تراز و رسمی (۸ درصد) و نابرابر و رسمی (۱۲ درصد) بیشتر افراد بیشتر در سطح هم‌زبانی (برون‌دلی) و حتی هیچ‌دلی نسبت به یک‌دیگر قرار دارند.

اهداف: بررسی داده‌ها نشان می‌دهد زباهنگ دل‌نگرانی نسبت به دیگری بیشتر با هدف‌های

زیر به کار می‌رود:

جدول ۱: اهداف غالب زباهنگ دل‌نگرانی برای دیگری

ردیف	هدف	مثال زباهنگ	سطح زباهنگ
۱	دلسوزی کردن	دل‌م برات سوخت که گفتم. فردا باهم حتماً به کاریش می‌کنیم.	درون‌دلی
۲	همدردی کردن	تسلیت مرا پندیرا باشید.	برون‌دلی
۳	نصیحت کردن	تو این سن آخه این چه وزنی هست تو داری. بیا از فردا بریم ورزش. برای سلامتیت ضرر داره.	فرادلی
۴	سلب مسئولیت	ما سر پیازیم یا ته پیاز. بهتره دخالت نکنیم.	هیچ‌دلی
۵	تبرئهٔ خود	از اول هم گفته بودم من هیچ کاره‌ام. تقصیر خودشه. ولش کن.	هیچ‌دلی
۶	تغییر در تصمیم	تصمیمتو تغییر بده. بالاخره بحث به عمر زندگیه. الان کلهت داغه نمی‌فهمی. بیا با بزرگای فامیل هم مشورت کنیم.	فرادلی
۷	تحقیر کردن	تو یک الف بچه چه می‌فهمی من چی می‌گم. برو بشین درستو بخون، دخالت نکن تو این چیزا.	هیچ‌دلی
۸	تعارف کردن	پولی چیزی خواستی رو کمک ما حساب کن.	برون‌دلی
۹	شماقت و سرزنش	هرچی گفتم با این پسره نپر، گوش نکردی. از فردا حق بیرون رفتن نداری.	فرادلی

ردیف	هدف	مثال زیاهنگ	سطح زیاهنگ
۱۰	کمک و همیاری	شما که استاد جوان‌تری با من تو این پروژه همکاری کن شاید تو تبدیل وضعیت کمک کنه. منم این دوران رو گذروندم، درک می‌کنم.	فردالی
۱۱	فداکاری کردن	فردارو تو کامل استراحت کن؛ مراسم داشتید خسته ای. من به جات می‌رم.	درون‌دلی
۱۲	ابراز نگرانی	دیگه نتونستم دست‌دست کنم. گفتم پیام بهت سر بزنم.	درون‌دلی
۱۳	ابراز گلایه	چه گناهی کردم خدا تو رو انداخته تو زندگی من. دست از سرم بردار.	هیچ‌دلی
۱۴	ابراز اعتراض	عجب آدم بی‌عاطفه‌ای شدی. واقعاً نمی‌خواهی بهشون کمک کنیم؟	درون‌دلی
۱۵	حفظ آبرو	حالا اینبارو آبروشو بخر. جوونه و خام. آیندش تباه می‌شه.	فردالی

ترتیب عملکرد: افرادی که از زیاهنگ دل‌نگرانی برای دیگری بهره می‌گیرند، به‌دنبال بیان میزان دغدغه‌مندی خود در همان چهار سطح هیچ‌دلی، برون‌دلی، درون‌دلی و فردالی به مخاطب هستند. بنابراین ترتیب گفتمان میان افراد براساس این چهار سطح انجام می‌پذیرد. اگر فرد در سطح هیچ‌دلی باشد، تمایلی ندارد مخاطب برای انجام کار به او پافشاری کند؛ بنابراین از سمت گوینده طفره‌روی مشاهده می‌شود. مانند: «تو خدا دست از سر ما بردار. زندگی دیگران چه ربطی به ما داره». در سطح برون‌دلی، تنها هم‌زبانی کلامی مشاهده می‌شود و مخاطب با شنیدن چنین جمله‌هایی تنها ممکن است به تشکر زبانی بسنده کند مانند: «خیلی ناراحت شدم شنیدم. ایشالا غم آخرت باشه» که به قدردانی مخاطب می‌انجامد. در سطح درون‌دلی، از آنجایی که فعال‌محور است، مخاطب ممکن است با توجه به میزان صمیمیت خود با گوینده از پیشنهاد و میزان دغدغه‌مندی خود استقبال کند و او را با خود همراه گرداند. در این مرحله چون درک‌شدن احساس از سمت گوینده وجود دارد، حتی اگر مخاطب پیشنهادش را نپذیرد، حس هم‌دلی خوبی در گفتمان ردوبدل خواهد شد. مانند: «تو هم عین بچه خودمی. هروقت پول خواستی، به خودم بگو» که مخاطب در جواب می‌گوید: «واقعاً ازتون ممنونم عموجون. تا شمارو دارم غم ندارم. خدا حفظتون کنه». در سطح فردالی، ممکن است در وهله نخست مخاطب از پیشنهاد گوینده حس ناخوشایندی داشته باشد، ولی پس از مدتی صلاح و میزان دغدغه‌مندی او را درک خواهد کرد. برای نمونه، کارمندی که از طرف رئیس مجموعه مجبور به گذراندن دوره کارورزی بدون حقوق

شده‌است، در وهله نخست ممکن است اعتراض کند و چنین بگوید: «کاش یک کم شما هم وضعیت منو درک می‌کردید» که رئیس در پاسخ به او می‌گوید: «بسیار سفر باید، تا پخته شود خامی».

لحن: این زبانهنگ با لحن‌های متعدد و در بافت‌های گوناگون به کار می‌رود:

جدول ۲: لحن‌های غالب زبانهنگ دل‌نگرانی برای دیگری

سطح زبانهنگ	مثال زبانهنگ	درصد فراوانی	لحن	ردیف
بروندلی	الهی دیگه غم نیینی. درکت می‌کنم چقدر سخته.	٪ ۱۸	همدردی	۱
دروندلی	عزیز دلم تو مثل دخترم می‌مونی. تعارف نکن با من. فردا میام دنبالت بریم.	٪ ۱۳	دلسوزانه	۲
هیچ‌دلی	به ما چه. مگه ما باید تو هر کاری دخالت کنیم!؟	٪ ۱۳	بازدارنده	۳
دروندلی	خودم مثل کوه پشتتم داداش. غصه هیچی رو نخور. تا منو داری، غم نداری.	٪ ۹	حمایتی	۴
فراذلی	بیا و به حرف این پدر بپرت گوش کن. خیرت در همینه. پدر و مادر هیچ وقت بد بچه شونو نمی‌خوان.	٪ ۸	نصیحت‌آمیز	۵
فراذلی	از این بچه هیچی درنمیاد. فردا برو ثبت‌نامش کن یک مدرسه درست حسابی. آینه‌شو از آخر تابه می‌کنه.	٪ ۷	تحقیرآمیز	۶
دروندلی	ترو خدا هرچی هست، به منم بگو. باید حلش کنیم.	٪ ۵	ملتمسانه	۷
دروندلی	حالا دیگه اینقدر غریبه شدیم که به ما چیزی نمی‌گی؟ بیا این چک رو بگیر.	٪ ۴	اعتراض‌آمیز	۸
دروندلی	بهت قول می‌دم خودم برات درستش کنم. نگران نباش.	٪ ۴	اطمینان‌دهنده	۹
بروندلی	شما چون هم بخواین ما در خدمتیم قربان. تعارف نکنیا.	٪ ۳	اغراق‌آمیز	۱۰
دروندلی	نمی‌دونم کار درستیه بریم کمکشون یا نه؟ منکه دلم نمیاد ساکت بشینم. نمی‌شه دست روی دست گذاشت.	٪ ۳	تردیدآمیز	۱۱
فراذلی	چرا نمی‌فهمی که نباید خودتو قاطی مسائل سیاسی کنی!؟	٪ ۳	عصبانی	۱۲
هیچ‌دلی	کاری از دست هیچ‌کسی برنمیاد. بی‌خیال شید.	٪ ۳	ناامیدانه	۱۳
بروندلی	حالا مشکلی پیش اومد، مارو هم در جریان بنذارید.	٪ ۲	تعارف‌آمیز	۱۴

سطح زباهنگ	مثال زباهنگ	درصد فراوانی	لحن	ردیف
هیچ‌دلی	آدم می‌ترسه تو این دوره زمونه برای کسی قدم برداره.	۲٪	ترس‌آلود	۱۵
هیچ‌دلی	لعنت به من اگر واسه کسی دیگه کاری بکنم.	۱٪	نفرین‌آمیز	۱۶
درون‌دلی	قول می‌دی مشکلی واست پیش اومد، اولین نفر به خودم بگی؟	۱٪	پرسشی	۱۷
فردادلی	در عجبم تو چرا اینقدر سرت به سنگ می‌خوره آدم نمی‌شی؟ بس کن دیگه! اینقدر با زندگیت بازی نکن! به حرف پدر پیرت گوش کن.	۱٪	متعجبانه	۱۸

ابزار گفتمان: با توجه به رشد استفاده از فضاهای مجازی مانند تلگرام، واتساپ، اینستاگرام و مانند آن این زباهنگ به هر دو صورت گفتاری (در مکالمه‌های شفاهی) و نوشتاری بارها به کار می‌رود. جمله‌هایی که در روزنامه و فضاهای مجازی برای تسلیت، قدردانی و سپاسگزاری و درخواست همکاری به کار می‌روند، نشان‌دهنده نوع نوشتاری این زباهنگ هستند مانند: «از صمیم قلبم می‌گویم که دختر شما همانند دختر خودم است»؛ «با همه وجودم از شنیدن این خبر متأثر و متأسف شدم». لازم به اشاره است این زباهنگ بارها در نوشته‌ها و اشعار شاعران نیز دیده می‌شود. بیت‌هایی مانند «توکز محنت دیگران بی‌غمی/نشاید که نامند نهند آدمی»؛ «بنی آدم اعضای یکدیگرند/که در آفرینش ز یک گوهرند/چو عضوی به درد آورد روزگار/دگر عضوها را نماند قرار» نشان‌دهنده نوع نوشتاری این زباهنگ است. نوع گفتاری آن نیز جمله‌هایی است که در جدول‌های (۱) و (۲) آورده شده‌اند.

قوانین گفتمان: به‌طور کلی به‌کاربردن این پاره‌گفتارهای زبانی در کلام، نشان‌دهنده هیجانات، عواطف و میزان دغدغه‌مندی افراد نسبت به یکدیگر است که می‌تواند بیان‌گر هنجارهای اجتماعی جمع‌گرایی «غصه نخور همه با هم یک کاریش می‌کنیم»؛ خانواده‌دوستی «اگر خانواده در این شرایط به درد نخوره، پس کی باید بخوره»؛ نوع دوستی «چقدر خوبه آدم هموطن خودش رو در مملکت غریب ببینه؛ این‌جا فقط ایرانیا هستن که به درد هم می‌خورن»؛ اتحاد و هم‌دلی «یک دست صدا نداره» باشد که همان‌گونه که پیش از این بیان شد، می‌توانند در سطح‌های متفاوت بی‌تفاوتی (هیچ‌دلی) تا دغدغه‌مندی زیاد (فردادلی) با اهداف و لحن‌های گوناگون به کار روند. لازم به اشاره است سطح هیچ‌دلی معمولاً در میان افراد غریبه نسبت به یکدیگر و یا افرادی که به‌طریقی با هم دشمنی دارند، رایج‌تر است. بنابراین، جمله‌های مربوط به این سطح معمولاً با

بی تفاوتی، رک‌گویی و آشکارا بیان می‌شوند. درمقابل، سطح درون‌دلی و فرادلی بیشتر در میان افراد دارای روابط صمیمی و دوستانه و افراد یا اعضای خانواده که نسبت به هم احساس مسئولیت و دل‌نگرانی بیشتری دارند، مشاهده می‌شود. ازاین‌رو، این جمله‌ها با شور و هیجان بیشتری در سطح کلام و حتی عملکرد جاری هستند. درواقع، در این سطوح فرد دیگری را مانند خود تجسم کرده، مشکل او را نیز مانند مشکل خود می‌پندارد و برای ازبین بردن آن تلاش بسیاری می‌کند. فرد در سطح هیچ‌دلی حالتی منفعل دارد، در سطح برون‌دلی تنها در سطح کلامی و هم‌زبانی فعال است که می‌تواند حتی به زبان‌بازی، تعارف و چاخان نیز منجر شود. سطح درون‌دلی فعالیت‌محور است و فرد تلاش می‌کند تا به فرد مقابل کمک کند و در آخرین سطح، دغدغه‌مندی گوینده حتی ممکن است از مخاطب بیشتر باشد و فراتر از لحظه حال برای او دل‌نگرانی داشته باشد. بنابراین، میزان فداکاری او نیز در این مرحله بیشتر است و در وهله اول ممکن است درک آن برای مخاطب آسان نباشد و حتی سبب آزردهی خاطر او گردد.

گونه گفتمان: زبانهنگ دل‌نگرانی برای دیگری در انواع گوناگون گفتمان مانند مکالمه‌های شفاهی، نثر، مَثَل، شعر، داستان و فیلم و مانند آن کاربرد بسیاری دارد. برای نمونه، جمله‌هایی مانند «دوری و دوستی»؛ «با کفش‌های دیگری قدم زدن»؛ «هم‌دلی از هم‌زبانی بهتر است»، نشان‌دهنده کاربرد این زبانهنگ در مثل‌هاست. لازم به اشاره است زبانهنگ دل‌نگرانی برای دیگری در گذشته به‌ویژه در متن‌های (نظم و نثر) بیشتر در سطح درون‌دلی و حتی فرادلی بوده‌است. این امر نشان می‌دهد در متن‌های گذشته افراد دغدغه‌مندی بیشتری نسبت به طرف مقابل خود داشته‌اند و حتی دیگران را نیز به این کار تشویق می‌کردند. شعرهای بسیاری درباره‌ی هم‌دلی، اتحاد و همیاری سروده شده‌است مانند: «اتحاد یار با یاران خوشست / پای معنی گیر صورت سرکشست»؛ «دو روزی است همراهی جسم با جان / رفیقی طلب کن که بر جا نمانی»؛ «ولی همراهی و با تو بسازم / که چشم من به روی توست روشن» و مانند آن.

۲-۵. بررسی زبانهنگ دل‌نگرانی برای دیگری براساس الگوی هیجامد

بررسی پاره‌گفتارهای مربوط به دل‌نگرانی برای دیگری نشان داد که با توجه به فرهنگ نوع‌دوستی ایرانیان، افراد در زندگی روزمره خود و در بافت‌های تعاملی اجتماعی، تحصیلی، حرفه‌ای و مانند آن بارها این زبانهنگ را در گفته‌های خود به کار می‌برند. بنابراین فراوانی تکرار آن در فرهنگ ایرانی بسیار است و پاره‌گفتارهای مربوط به دل‌نگرانی در سطح درون‌آگاهی مردم ایران قرار دارد (یعنی آشنایی کامل به این زبانهنگ دارند و حس و هیجان‌شان نسبت به آن‌ها بالاست). باید بیان

کرد در گذشته دور افراد دغدغه‌مندی بیشتری نسبت به یک‌دیگر داشته‌اند (میزان درون‌دلی و فرادلی در گذشته بیشتر بوده‌است) و افراد تمایل بیشتری به ازین‌بردن مشکلات دیگران داشته‌اند. ولی با افزایش مشکلات جامعه به‌مرور زمان امروزه سطح هیچ‌دلی و برون‌دلی که مطابق با سطوح هیچ‌آگاهی و برون‌آگاهی است، بیشتر از درون‌دلی و فرادلی افزایش یافته‌است. این به آن معناست که افراد بیشتر هم‌زبانی را به نسبت هم‌دلی ترجیح می‌دهند که میزان دغدغه‌مندی و نگرانی فقط در سطح کلامی و سطحی بروز می‌یابد.

۳-۵. بررسی الگوهای فرهنگی زباهنگ دل‌نگرانی برای دیگری

در سطح هیچ‌دلی به‌نظر می‌رسد افراد هنگامی که خود در مورد موضوعی تخصص ندارند و یا در مورد شرایط ناآگاه هستند، ترجیح می‌دهند خود را درگیر موضوع موردنظر نکنند (Nall, 2019). از این جنبه، این سطح را می‌توان تأییدی بر ابهام‌گریزی قوی دانست که در آن فرد در هنگام رویارویی با شرایط ناشناخته یا مسائلی که آگاهی زیادی در مورد آن ندارد، استرس بالا، هیجان زیاد و اضطراب را تجربه می‌کند. بنابراین ترجیح می‌دهد از آن طفره رود. جمله‌هایی مانند «به ما چه؟» «مگه ما پلیس محله هستیم»، «اما سر پیازیم یا نه پیاز؟» «خودتو قاطی هر آش نکن»، نشان‌دهنده این الگوی فرهنگی است که حتی سبب می‌شود فرد در برابر مشکلات دیگران به راحتی گذر کرده و برچسب‌هایی مانند بی‌عاطفه، سنگدل و مانند آن نیز به او نسبت داده شود.

از سوی دیگر، سطوح برون‌دلی، درون‌دلی و فرادلی تأییدی بر فرهنگ جمع‌گرایی ایرانیان است که فرد دیگری را بر خود ترجیح داده و تلاش می‌کند به آن‌ها هرچند در سطح هم‌زبانی و به صورت کلامی، یاری برساند. سطح برون‌دلی از آن‌جا که تنها در اندازه‌واژه و کلام است و عملی مشاهده نمی‌شود، می‌تواند نوعی تعارف و غیرمستقیم‌گویی^۱ را به دنبال داشته باشد که اگر از اندازه متعادل خارج شود، به اغراق افزودگی^۲ و زبان‌بازی نیز می‌انجامد مانند «مرگ من تعارف نکنی‌ها»؛ «با همه وجودم غصه خوردم». سطح درون‌دلی، جهت‌گیری بلندمدت^۳ فرد را نشان می‌دهد که فراتر از لحظه حال مخاطب را می‌بیند و با آینده‌نگری برای او دل‌سوزی می‌کند و گام برمی‌دارد مانند «بیا این پول رو بگیر و فردا برو برای خودت حساب باز کن. بالاخره تو هم باید مستقل بشی». افزون‌براین، از آن‌جا که افراد در فرهنگ ایرانی به راحتی با یک‌دیگر درددل می‌کنند (Pishghadam & Ebrahimi, 2020)، معمولاً دغدغه خود را با دیگران در میان می‌گذارند و فرد مقابل هم تلاش می‌کند راه‌حلی برای این دغدغه بیابد. بنابراین، زباهنگ مورد اشاره نشان‌دهنده

---

1. Indirectness
2. Overstating
3. Long-term orientation

فرهنگ هلویی^۱ ایرانیان نیز هست. در این فرهنگ‌ها افراد در محیط بیرون با غریبه‌ها مشکلی ندارند و با همه به راحتی ارتباط برقرار می‌کنند. آنان افرادی انعطاف‌پذیر، با برخوردی دوستانه و گشاده‌رو هستند، ولی همانند هلو که هسته‌ای سخت دارد، صمیمیتشان، عمیق و درونی نیست و با وجود صمیمی شدن با افراد دیگر، از دنیای درونی خود نیز محافظت می‌کنند (Meyer, 2014). لازم به گفتن است سطح هیچ‌دلی و برون‌دلی اعتماد زیاد به فرد را در بر ندارد ولی در سطح درون‌دلی و به‌ویژه فردالی باید اعتماد بسیاری میان گوینده و مخاطب برای ازبین‌بردن مشکل و نگرانی وجود داشته باشد.

۶. بحث و نتیجه‌گیری

از آنجایی که انسان موجودی اجتماعی است، گسترش روابط بین‌فردی و تداوم بخشیدن به آن همواره از مسائل مهم زندگی او به‌شمار می‌رفته‌است. یکی از فرایندهای تحول‌بهنجار انسان، چگونگی رشد گنجایش ادراک دیگران از زاویه خود فرد است. مواردی همچون هم‌دلی و نشان‌دادن دل‌نگرانی و دغدغه‌مندی نسبت به مسائل دیگران، انسان را در راه رسیدن به کمال کمک می‌کند و از هنگام تولد این ویژگی در او حضور داشته و در دوران‌های نوجوانی و جوانی به تکامل خود می‌رسد (Hanania et al., 2000). دل‌نگرانی نسبت به دیگری پدیده‌ای چندبُعدی و پیچیده است که از کنش‌های دگرخواهانه^۲ بوده و از اوایل قرن بیستم دیدگاه پژوهشگران گوناگون در حوزه‌های روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، زبان‌شناسی و مانند آن را به خود جلب کرده‌است. ازمنظر توانایی درک حالات عاطفی و شناختی و تجربه هیجانات مشابه با دیگران، می‌توان سطوحی از هیچ‌دلی، برون‌دلی (هم‌زبانی/هم‌دردی)، درون‌دلی (هم‌دلی) و فردالی را در نظر گرفت که دنیای افراد را به یک‌دیگر پیوند می‌زند. در فرهنگ ایران به‌عنوان کشوری جمع‌گرا (Pishghadam, 2013)، فرهنگ «ما» بودن بیشتر از «من» بودن اهمیت دارد. بنابراین، در گذشته هنگامی که برای فردی مشکلی پیش می‌آمده‌است، تلاش می‌شده در جمع‌های کوچک خانوادگی و قبیله‌ای به آن‌ها رسیدگی شود و روابط همواره از اهمیت زیادی برخوردار بوده‌است (Pishghadam & Ebrahimi, 2024). امروزه نیز تأثیر رسانه و محیط مجازی و دردسترس بودن پل‌های ارتباطی آسان، میزان ارتباط افراد، رسیدگی به امور و احوال‌پرسی از یک‌دیگر را راحت‌تر کرده‌است و افراد با ردوبدل کردن پاره‌گفتارهای زبانی، میزان دل‌نگرانی خود به دیگری را نشان می‌دهند. باتوجه به اهمیت رابطه میان زبان و فرهنگ (Langacker, 1994)، با بررسی زباهنگ‌های

1. Peach culture
2. Altruistic action

یک زبان می‌توان به فرهنگ پنهان پشت این پاره‌گفتارهای زبانی دست یافت (Ebrahimi & Jahani, 2023). از این رو، در پژوهش حاضر به منظور واکاوی و بررسی دقیق زبانهنگ دل‌نگرانی نسبت به دیگری و آشکارسازی فرهنگ پنهان در زبان آن، نگارندگان به بررسی ۴۴۸ پاره‌گفتار به دست آمده از ۳۰ فیلم و سریال با ژانر اجتماعی و ۲۱۱ پاره‌گفتار گردآوری شده از مکالمه‌های افراد (با بازه سنی ۱۸ تا ۶۹ سال) در مکان‌های عمومی، خصوصی و فضای مجازی پرداختند.

یافته‌های بررسی داده‌ها براساس الگوی مفهومی تحلیل زبانهنگ نشان داد که افراد در همه مکان‌های عمومی و خصوصی رسمی/غیررسمی با اهداف متفاوتی مانند دلسوزی، نصیحت، کمک و همیاری، سلب مسئولیت و تبرئه خود، تغییر در تصمیم، تحقیر کردن، شماتت و سرزنش، فداکاری، اعتراض، ابراز نگرانی، گلایه کردن و حفظ آبرو و مانند آن از پاره‌گفتارهای مربوط به دل‌نگرانی برای دیگری استفاده می‌کنند و هیجاند افراد جامعه نسبت به این زبانهنگ‌ها در سطح درون‌آگاهی قرار دارد. ولی نکته قابل توجه این است که فراوانی کاربرد آن‌ها در این محیط‌های جامعه بیشتر حالت برون‌دلی دارد. یعنی، افراد در سطح هم‌زبانی با فرد همسو می‌شوند و تلاش می‌کنند او را تنها در سطح کلامی دل‌داری دهند یا با او هم‌دردی نمایند. این امر در تأیید تعارف‌گرایی ایرانیان (Koutlaki, 2002) و جمع‌گرایی آنان است (Pishghadam & Ebrahimi, 2024). در واقع در جوامعی که روابط محور هستند، افراد به یک‌دیگر اعتماد احساسی پیدا می‌کنند (Meyer, 2014) و در این جوامع دغدغه‌مندی نسبت به دیگران حتی در سطح کلامی، اجازه برقراری تماس مؤثر با محیط اجتماعی پیرامون را به فرد می‌دهد و افراد حتی در سطح کلامی تلاش می‌کنند به دیگری دل‌داری دهند تا از آسیب‌زدن فردی که دارای مشکل است نسبت به خودش، جلوگیری به عمل بیاورند (Mohammadaminzadeh et al., 2017). در سطح برون‌دلی، زبانهنگ‌های دل‌نگرانی می‌توانند در اندازه تعارفات و همان قربان‌صدقه‌رفتن‌ها در کلام ایرانیان باشند که ممکن است به دو صورت حقیقی و از سر دلسوزی یا به صورت صوری و از گونه تعارف غیرواقعی و چاخان اتفاق بیفتند (Izadi, 2015). در واقع، گوینده با استفاده از این پاره‌گفتارها تلاش می‌کند با ابراز دغدغه‌مندی توجه مخاطب را جلب کند یا جایگاه او را ارتقا ببخشد. فراست‌خواه (Ferastkhah, 2014) بر این باور است در جوامعی که ساختار باز و شفاف وجود نداشته باشد، افراد ممکن است به تعارف روی بیاورند. در چنین فرهنگی ممکن است قضاوت نیز بسیار رخ دهد که نمود آن در همه سطوح دل‌نگرانی موجود است. در واقع، فرد به بهانه دل‌نگرانی و دغدغه‌مندی به خود اجازه می‌دهد که رفتار و گفتار دیگران را مورد ارزشیابی

شخصی قرار دهد و این امر در سطح برون‌دلی، بارها مشاهده شده‌است.

از سوی دیگر، یافته‌ها نشان می‌دهد که امروزه برخلاف گذشته که تمایل به جمع‌گرایی و جمع‌های دوستانه و خانوادگی بیشتر بود، بیشتر افراد تلاش دارند در زندگی دیگران دخالت زیادی نداشته باشند؛ بنابراین در بحث‌های زیادی از سطح هیچ‌دلی نیز بهره گرفته شده‌است. این امر حتی به آثار ادبی و اشعار زبان فارسی نیز نفوذ کرده و واژگانی مانند *تیره‌دل*، *بی‌عاطفه*، *دل‌مرده*، *سیاه‌دل*، *سنگدل* و *مانند آن* به تکرار در آنان مشاهده می‌شود. شاید این امر را بتوان به حرکت از جمع‌گرایی به سمت فردگرایی ایرانیان نسبت داد که تلاش دارند برای خود هویتی مستقل داشته باشند و امروزه در امور مربوط به دیگران دخالت زیادی نکنند؛ ولی در روابطی که دارای فاصله نزدیک و صمیمی با یک‌دیگر و یا همسالان که نسبت به یک‌دیگر دل‌نگران و همدل هستند (Turiel & Eisenberg, 1998) و یا در رابطه حمایتی و ذاتی میان والدین و فرزندان، میزان دغدغه‌مندی در سطح فرادلی و درون‌دلی بیشتر بوده‌است. این امر در راستای پژوهش‌گاری و همکاران (Garber et al., 1997) است که معتقدند حمایت ذاتی والدین از نوجوان سبب ایجاد جوی عاطفی و رشد و پرورش هم‌دلی و سطح‌های بالاتر آن می‌شود. البته پیش‌قدم (Pishghadam, 2022) معتقد است در سطح فرادلی برای مخاطب ممکن است در ابتدا پذیرش دشوار باشد و فرسودگی میان گوینده و مخاطب به وجود آید؛ یعنی گوینده نگران آینده مخاطب خود است و در سطحی بالاتر تمایل دارد وی را از موقعیتی که احساس می‌کند برایش خطرناک است، نجات دهد ولی مخاطب از این وضعیت ناراحت است و تمایل چندانی به این کار ندارد. همچنین باید به این نکته توجه داشت که بیان دل‌نگرانی نسبت به دیگری نوعی مداخله و حریم‌شکنی در کار او به‌شمار نیاید و همواره حریم شخصی افراد نیز مورد احترام قرار گیرد.

به صورت کلی، از آنجایی که فرهنگ همچون ژنی قابل انتقال از یک نسل به نسل دیگر است و تأثیر بسیاری در سرنوشت افراد دارد (Ferastkhah, 2014)، اگر زباهنگ دل‌نگرانی برای دیگری در سطح درون‌دلی و فرادلی در سطح جامعه به شیوه‌ای درست رواج داده شود و سواد اجتماعی نسبت به آن افزایش پیدا کند، به‌عنوان یک ژن فرهنگی سالم، رفتارهای خوب را شاهد خواهیم بود و افراد سلامت اجتماعی و روانی بیشتری خواهند داشت. به‌گونه‌ای که غلامی و همکاران (Gholami et al., 2021) نیز بر این باورند که با برنامه سازمان‌یافته می‌توان مهارت‌هایی مانند هم‌دلی را افزایش داد و امکان رشد افراد از طریق آموزش این مهارت‌ها وجود دارد. پیشنهاد می‌شود میزان سطح درون‌دلی و فرادلی در گروه‌های مختلف جامعه ایران و نیز مقایسه آن با دیگر جوامع مورد بررسی بیشتر قرار گیرد و زباهنگ‌های آموزشی، تربیتی و حرفه‌ای دل‌نگرانی نیز

مورد بحث و بررسی قرار گیرند. ازسوی دیگر، باید توجه داشت که تحلیل زبانهنگی می‌کوشد تا فرهنگی را که از طریق زبان در قالب محاوره، داستان، شعر و مثل‌ها منتقل می‌شوند بشناسد، ژن‌های معیوب را استخراج کند و آگاهی مردم را نسبت به آن‌ها بالا ببرد و در صورت نیاز پیشنهادهایی برای مهندسی و تغییر آن‌ها ارائه دهد (Pishghadam & Ebrahimi, 2024). بنابراین، با واکاوی تحلیل زبانهنگی در اشعار، موسیقی و آثار ادبی کنونی می‌توان ریشه و دلیل کم‌رنگ‌شدن سطح‌های درون‌دلی و فرادلی را در جامعه ریشه‌یابی کرد و برای ترمیم و رواج آنان راهکارهایی پیشنهاد داد.

References

- Andreoni, J., Rao, J. M., & Trachtman, H. (2016). Avoiding the ask: A field experiment on altruism, empathy, and charitable giving. *Journal of Political Economy*, 125(3), 625-653. <https://doi.org/10.1086/691703>
- Ariyaratne, D., & Hulathduwa, S. R. (2015). Implications of sympathy, empathy and apathy in medico-legal practice. *Sri Lanka Journal of Forensic Medicine, Science & Law*, 6(1), 21-24. <https://doi.org/10.4038/sljfmsl.v6i1.7759>
- Behnam, R., & Rajabzadeh, H. (2016). Investigating the functions of empathy and sympathy in Saeb Divan as one of the basic skills to create effective communication in counseling. *Journal of Science and Engineering Elites*, 1(2), 44-57 [In Persian] <https://elitesjournal.ir/fa/page.php?rid=48>
- Beyrami, M., Jafari, D., & Bahram, M. (2014). Relationship between empathy elements and happiness in university students. *Journal of Psychology*, 18(3), 280-291 [In Persian].
- Brown, H. D. (1994). *Principles of language learning and teaching*. Prentice Hall Regents.
- Dahl, G. (2004). Qualitative analysis of films: Cultural processes in the mirror of film. *Forum: Qualitative Social Research*, 5(2), 1-43. <https://doi.org/10.17169/fqs-5.2.593>
- Ebrahimi, S., & Jahani, Z. (2021). The cultuling" analysis model as an effective approach in teaching Iranian culture to non-Persian speakers: The case of the cultuling of mortal thoughts in the Shahnameh. *Journal of Teaching Persian to Speakers of Other Languages*, 10(2), 105-135 [In Persian]. <https://doi.org/10.30479/jtpsol.2021.15104.1521>
- Ebrahimi, S., & Jahani, Z. (2022). Introducing the narrative-based emotion model in updating and revising the content of coursebooks featuring history of Persian language. *Zabanpazhuhi (Journal of Language Research)*, 14(43), 155-188 [In Persian]. <https://doi.org/10.22051/jlr.2021.33856.1947>
- Ebrahimi, S., & Jahani, Z. (2023). An investigation into the role of educational cultulings in teaching Persian language and literature: The case of accumulating knowledge. *Journal of Education Studies*, 8(32), 33-49. https://researchbt.cfu.ac.ir/article_2457.html?lang=en
- Ferastkhah, M. (2014). *We Iranians: Historical and social research of Iranian people*. Ney Publishing [In Persian].
- Garber, J., Robinson, N. S., & Valentiner, D. (1997). The relation between parenting

- and adolescent depression: Self-worth as a mediator. *Journal of Adolescent Research*, 12(1), 12-33. <https://doi.org/10.1177/0743554897121003>
- Gholami, S., Ahmadi, S., & Hormati, H. (2021). Designing a curriculum model (teaching) empathy skill in the secondary schools and evaluating its effectiveness. *Journal of Management and Planning in Educational Systems*. 14(1), 311-340 [In Persian]. <https://doi.org/10.52547/MPES.14.1.311>
- Hanania, R. R., Rossangle, N. B., Higgins, A., & Alessandro, D. (2000). Development of self and empathy in early infancy, implications atypical. *Journal of Infant and Young Children*, 13(1), 1-13. <http://doi.org/10.1097/00001163-200013010-00004>
- Hofstede, G. (1983). National cultures in four dimensions: A research-based theory of cultural differences among nations. *International Studies of Management & Organization*, 13(1-2), 46-74. <https://doi.org/10.1080/00208825.1983.11656358>
- Hymes, D. (1967). Models of interaction of language and social setting. *Journal of Social Issues*, 33(2), 8-28. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1967.tb00572.x>
- Hymes, D. (1972). Models of the interaction of language and social life. In J. J. Gumperz and D. Hymes (Eds.) *Directions in sociolinguistics: The ethnography of communication*. (pp. 35-71), Holt, Rinehart & Winston.
- Hymes, D. (1974). *Foundations in sociolinguistics: An ethnographic approach*. University of Pennsylvania Press. <https://doi.org/10.4324/9781315888835>
- Hymes, D. (1975). Breakthrough into performance. In Ben-Amos, D. & Goldstein, K. S. (eds). *Folklore: Performance and communication* (pp.11-74), Mouton.
- Izadi, A. (2015). Persian honorifics and im/politeness as social practice. *Journal of Pragmatics*, 85, 85-95. <http://doi.org/10.1016/j.pragma.2015.06.002>
- Kahnuji, M. (2016). Investigating the dimensions of empathy among faculty members with managerial positions according to gender role (Case study: Vali-e-Asr University of Rafsanjan). *Journal of Human Resource Studies*, 6(2), 171-186 [In Persian]. https://www.jhrs.ir/article_65340.html?lang=fa
- Kheradmand, S., Jalali, M., & Shams Esfandabad, H. (2018). Comparing cognitive empathy and emotional empathy in assertive individuals and individuals with antisocial personality styles. *Advances in Cognitive Science*, 20(3), 114-126 [In Persian]. <http://icssjournal.ir/article-1-799-fa.html>
- Koutlaki, S. (2002). Offers and expressions of thanks as face-enhancing acts: tae'arof in Persian. *Journal of Pragmatics*, 34(12), 1733-1756. [http://doi.org/10.1016/S0378-2166\(01\)00055-8](http://doi.org/10.1016/S0378-2166(01)00055-8)
- Langacker, R. W. (1994). *Culture, cognition, and grammar, in language contact and language conflict*. John Benjamin's Publishing Company.
- Markus, H. R., & Hamedani, M. G. (2007). Sociocultural psychology: The dynamic interdependence among self systems and social systems. In S. Kitayama & D. Cohen (Eds.), *Handbook of cultural psychology* (pp. 3-39). Guilford Press.
- Meyer, E. (2014). *The culture map: Breaking through the invisible boundaries of global business*. Public Affairs.
- Mininni, G. (2004). *Psicologia e Media*. Laterza.
- Minkov, M., & Hofstede, G. (2013). *Cross-cultural analysis: The science and art of*

- comparing the world's modern societies and their cultures. SAGE publication.
- Mohammadaminzadeh, D. M., Kazemian, S., Esmaeily, M., & Asmari, Y. (2017). Prediction of perceived empathy based on emotional schemas and resilience in mothers with physically-disabled children. *Archives of Rehabilitation, 18*(2), 142-153 [In Persian].
<http://doi.org/10.21859/jrehab-1802138>
- Nall, R. (2019, September 27). *What you should know about apathy*. Retrieved from <https://www.healthline.com/health/apathy>
- Nobis, L., & Husain, M. (2018). Apathy in Alzheimer's disease. *Current Opinion in Behavioral Sciences, 22*, 7-13.
<https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2017.12.007>
- Pishghadam, R. (2013). Introducing cultuling as a dynamic tool in culturology of language. *Language and Translation Studies, 45*, 47-62 [In Persian].
- Pishghadam, R. (2015, October). *Emotioncy in language education: From exvovement to involvement*. Paper presented at the 2nd Conference of Interdisciplinary Approaches to Language Teaching, Literature, and Translation Studies. Mashhad, Iran [In Persian].
- Pishghadam, R. (2022). *104 conceptual concepts*. Lulu Press.
- Pishghadam, R., & Ebrahimi, S. (2020). *Cultuling: A novel approach to examine Iranian's cultural meme*. Amazon Publications Inc.
- Pishghadam, R., & Ebrahimi, S. (2024). *Cultuling: A novel approach to examine Iranian's cultural meme (second edition)*. LuLu Press.
- Pishghadam, R., & Vahidnia, F. (2016). Uses of praying in Persian and English movies in the light of Hymes' model. *Language Related Research, 6*(7), 53-72 [In Persian]. <http://lrr.modares.ac.ir/article-14-4402-fa.html>
- Pishghadam, R., Al Abdwani, T., Kolahi Ahari, M., Hasanzadeh, S., & Shayesteh, S. (2022). Introducing metapathy as a movement beyond empathy: A case of socioeconomic status. *International Journal of Society, Culture, and Language, 10*(2), 35-49. <http://doi.org/10.22034/ijsc.2022.252360>.
- Pishghadam, R., Ebrahimi, S., & Derakhshan, A. (2020a). Cultuling analysis: A new methodology for discovering cultural memes. *International Journal of Society, Culture, and Language, 8*(2), 17-34.
https://www.ijsc.ia.ac.ir/article_43256.html
- Pishghadam, R., Ebrahimi, S., Naji Meidani, E. & Derakhshan, A. (2020b). An introduction to "cultuling" analysis (CLA) in light of variational pragmatics: A step toward "euculturing. *Journal of Research in Applied Linguistics (RALs), 11*(2), 44-56. <https://doi.org/10.22055/rals.2020.15945>
- Pishghadam, R., Ebrahimi, S., Rajabi Esterabadi, A., & Parsae, A. (2023). Emotions and success in education: From apathy to transpathy. *Journal of Cognition, Emotion and Education, 1*(1), 1-16.
<https://doi.org/10.22034/cee.2023.172495>
- Pishghadam, R., Ebrahimi, Sh., & Tabatabaeian, M. S. (2019). *A novel approach to psychology of language education*. Ferdowsi University Press [In Persian].
- Soltani Azemat, E., Mohammadian, A., Kamie, M., Jebreeili, M., & Doolatshahi, B. (2016). A comparison of theory of mind and empathy in male and female students at university of welfare and rehabilitation sciences in Tehran. *The Neuroscience Journal of Shafaye Khatam, 4*(2), 19-26 [In Persian].
<http://doi.org/10.18869/acadpub.shefa.4.2.19>

- Torkaman Malayeri, M., & Sheikholeslami, R. (2019). Empathy and pro-social behavior: The mediating role of moral emotions. *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 15(59), 261-271 [In Persian].
<https://sanad.iau.ir/journal/jip/Article/666070?jid=666070>
- Turiel, E., & Eisenberg, N. (1998). *Handbook of child psychology*. Wiley.
- Yarigoli, B., & Bahadorikhosroshahi, J. (2018). Comparative study of the concept of empathy from the perspective of psychology and Islamic foundations. *Islamic Life Style*, 2(3), 155-163 [In Persian].
https://www.islamiilife.com/article_188143.html
- Zaki, J., & Ochsner, K. N. (2012). The neuroscience of empathy: Progress, pitfalls and promise. *Nature Neuroscience*. 15(5), 675-80.
<https://doi.org/10.1038/nn.3085>

